

Уи анэм къншТурилъхьа бзэмкІэ ущыпсалъэращ !деальны пу

2-нэ нап.

Къаит-бей и МЭЖАЖЫТЫО

3-нэ нап.

Atloklym (o)

4-нэ нап.

Нэхъыжьхэм кънзата ОСХЕПСАХІШ ШСЖДНЄР гъащіэ гъуазэу сиіэщ

4-нэ нап.

adyghe@mail.ru №128 (24.254) ● 2021 гъэм жэпуэгъуэм (октябрым) и 26, гъубж ● Тхьэмахуэм щэ къыдокІ ● И уасэр зы тумэнщ ● adyghepsale.ru

лъымэнхэри чыристэнхэри

гурэ псэкІэ адыгэщ, зэра-

Уз зэрыціалэм зэрызицбгъцм къыхэкіыц Къзбэрдей-Балъкъэрым пщэдей щыщіэдзауэ хабзэр щагъэткіий

Эпидемиологие щытыкіэр нэхъ хьэлъэ зэрыхъуам къыхэкіыу КъБР-м и Ізтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек Із зыщіидза указым ипкъ иткіэ жэпуэгъуэм и 27-м щегъэжьауэ республикэм мардэ пыухык ахэр щагъзув. Абы къыщыгъэлъэгъуащ жылагъуэ шхапіэхэм нысашэхэр, юбилейхэр, хьэгъуэліыгъуэ, нэгузыужь Іуэху зэмылізужьыгъузу ціыху куэд щы-зэхуэсхэр щегъэкіуэкіыныр къызэрызэтрагъзувы-

ЖЫЛАГЪУЭ шхапіэхэр, театрхэр, филармониехэр, музейхэр, щэнхабзэ унэхэр, нэчыхь щатх ІуэхущІапіэхэр, кинотеатрхэр, фитнес-центрхэр, спорт залхэр, зыгъэпсыкіыпіэхэр, хьэщіэщхэр, кіапсэ гъуэгухэр, къинэмыщі парикмахер, косметикэ іуэхущіапіэхэр лэжьэну хуитщ абыхэм къекІуалІэхэм ковид-19 узыфэр зэрапкърыкар, а узыр зэрапкърымытым теухуа тхылъхэмкіэ щіагъэхьэмэ.

Урысей Федерацэм и Президентым и Указымкlэ жэпуэгъуэм и 30-м щегъэжьауэ щэкlуэгъуэм и 7-м нэсыху щымылажьэ лъэхъэнэу зэригъэувам къыхэкІыу сабий садхэм, щІэныгъэ гуэдзэн щрагъэгъуэт Іуэхущіапіэхэм, спорт школхэм екіуаліэхэм я зыгъэпсэхугъуэр а зэманым трагъахуэ.

Театрхэр, филармониехэр, библиотекэхэр, музейхэр лажьэ хъунущ абыхэм щІэхуэну псоми я процент 50-м щіимыгъу фіэкі емыкіуаліэмэ, апхуэдэу абыхэм зыхуэфащэ тхылъхэр яІыгъмэ икІи нэкІуІупхъуэхэр

ЛэжьапІэ Іумыт цІыхуу зи ныбжьыр илъэс 60-м щІигъуахэр Іэмалыншэу щыщытым нэмыщІ, адрей зэманым унэм щІэсын хуейщ. Абы и лъэныкъуэкІэ къапщ тэмэ, вакцинэ зыхалъхьахэм, узыр зыпкърыкlахэм, жыг хадэхэм щылэжьэну гукъыдэж зыщахэм, гузэвэгъуэ Іуэхукіэ ежьахэм, апхуэдэ нэгъуэщі щхьэусыгъуэ пыухыкІахэмкІэ къыщІэкІын хуей хъуахэм паубыдыркъым

Дыщалъхуа щІыналъэр зыфІэгъэщІэгъуэнхэр

Гъуэгу зыпхымыкі щіыпіэхэм тещіыхьа «Урысейм и щізин» проектым хыхьзу, квадроциклхэмкіз къзхутакіуэ ежьзхэм я лъзхъзнэр Къзбэрдей-Балъкъзрым щызэхуащІыжащ.

ГЪЭМАХУЭ-бжыхьэ палъэм къриубыдэу, Кавказ Ищхъэрэм апхуэдэ къэхутэныгъэу 6, зэманкіи, я гугъуагъкіи, гъуэгум и кіыхьагъкіи зэхуэмыдэу, щекіуэкІащ. Абыхэм ящыщу 3-м хэтахэр кІуэцІрыкІащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и къурш щхьэдэхып эхэмрэ аузхэмрэ. Осетие Ищхъэрэ - Алание, Ингуш, Шэшэн щІыналъэхэми къэхутэныгъэ щрагъэкіуэкіащ.

Къэхутакіуэхэм яхэтащ Москварэ Москва областымрэ щыщу гъуэгу зыпхымыкі щіыпіэхэм къыщыжыхьыным дихьэххэр. Абыхэм я «лъагъуэр» кlуэцlрыкlырт къурш щхьэдэхып і лъагэхэмрэ Кавказ Бгы тхыц і э нэхъыщхьэм и аузхэмрэ. Экспедицэр екlуэкlыху, абы хэтхэм зрагъэлъэгъуащ ди щіыуэпсым и къулеягъыр, тхыдэ мыхьэнэ зиІэ хъугъуэфІыгъуэхэр, апхуэдэуи Кавказым щыпсэу лъэпкъхэм я хабзэхэмрэ шхыныгъуэхэмрэ зыщагъэгъуэзащ.

Къыхэгъэщыпхъэщ, «Урысейм и щІэин» проектымкІэ къэралым и тхыдэ-щэнхабзэ, щІыуэпс хъугъуэфІыгъуэхэр егъэджыныр къызэгъэпэщакІуэхэм зэрамурадыр.

Иджырей экспедицэр зэхаублат «Квадроостров» Москва клубымрэ «Альтаир» Урыс географие зэгухьэныгъэм и щ алэгъуалэ клубымрэ, КъБР-м Курортхэмрэ туризмэмкІэ и министерствэр, Ингуш Республикэм Туризмэмкіэ и комитетыр, ATV - Грознэ квадроклубыр я дэІэпыкъуэгъуу.

БАГЪЭТЫР Луизэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и депутатхэм ящІэн папщІэ

2021 гъэм жэпуэгъуэм и 28-м Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и зи чэзу зэlущlэ зэхэты-ЩыщІидзэнур сыхьэти 10-рщ.

КъБР-м и Парламентым и пресс-Іуэхущіапіэ.

Мэздэгу адыгэхэм зэкъуэшхэр зэхуашэс

Жэпуэгъуэм и 22-м Мэздэгу къалэ щекіуэкіащ щІыналъэ зыбжанэм я ліыкіуэхэр зыхэта «Мэздэгу адыгэхэм ліэщіыгъуэкІэрэ къадэгъуэгурыкіуэ хабзэхэр» зыфіаща зэхыхьэр.

МЭЗДЭГУ Адыгэ Хасэм

илъэс къэс къызэригъэпэщ лъэпкъ Іуэху щхьэпэм хэтащ Къэбэрдей-Балъкъэр, КъээсждасШ-йөшса республикэхэм, Ставрополь крайм икІа хьэщІэхэр. Ди республикэм щыщу мэздэгу адыгэхэм яхыхьащ КъБР-м Граждан жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм ядэлэжьэнымрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ и министр **КІурашын Анзор**, Дунейпсо, Къэбэрдей Адыгэ Сэхъурокъуэ Хьэутийрэ Хьэфіыціэ Мухьэмэдрэ, КъБР-м Егъэджэныгъэмкіэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я ІуэхухэмкІэ и министер-

ствэм ЛъэпкъыбзэхэмкІэ и

Залинэ. жылагъуэ лэжьа-

кІуэхэр, журналистхэр. ХьэщІэхэр зэхуэса нэужь, Хэку зауэшхуэм хэкІуэдакъалэм дэтым удз гъэгъа-хэр тралъхьащ. Пщэдджыжьым щегъэжьауэ Мэздэгу ЩэнхабзэмкІэ и унэм щекІуэкІащ адыгэхэм къагъэсэбэпу щыта хьэпшыплъэпкъ къафэхэм щыхуа-

гъасэ дерсхэр. Концертым щІидзэн и пэ къихуэу къэпсэлъахэм къыдэтхэнэми я щэнхабзэм, щыІэкІэ-псэукІэм зыщагъэзэхыхьэм

гъугъэр гъэбыдэным теу-

Лъэпкъ зэныбжьэгъугъэмтхьэмадэхэу рэ зэгуры уэныгъэмрэ егъэфІэкІуэным зэрыхэлІыфІыхьым папщІэ а махуэм ягъэлъэпіащ ціыху жыджэрхэр. Мэздэгу адыгэхэр я адэжь щІэинхэр яхъумэу хэгъэгиттым зэрыщыпсэур, Къэкъудамэм и унафэщI **Мыз** бэрдей-Балъкъэрым, Осетие Ищхъэрэ - Аланием, Ставрополь крайм, Къэрэшей-Шэрджэсым, Адыгейм я зэхуаку щэнхабээ, лъэпкъ хэм я фэеплъу Мэздэгу зэпыщ Іэныгъэхэр, зэныбдэлъынымкІэ жьэгъугъэ Мэздэгу Адыгэ Хасэм лэ-

жьыгъэшхуэ зэрыригъэкІуэ-

кІыр къыхагъэщащ къри-

хьэлІахэм. Зэхыхьэм купщІэ нэхъыщкрайм щыІэ «Адыгэхэр» щэнхабзэ центрым и унафэщІ, ДАХ-м и ГъэзэщІакІуэ сэбэп зэрыхъур Іуфэм, Мэздэгу щетІысэха

щіэным, лъэпкъ зэныбжьэ- шыпхъухэмрэ я щыіэкіэпсэукІэм теухуа фильм техыныр япэу зигу къэкlар Ставрополь щІыналъэм щыІэ «Адыгэхэр» шэрджэс шэнхабзэ центрым и унафэщі Шыбзыхъуэ Юрэщ. крайм щылажьэ къэзакъхэм я Лъэпкъ, ІуэхухэмкІэ и комитетым зыхуигъазэри, и мурадыр къыдаlыгъащ икlи мылъкукІэ зыкъыщІагъэкъуащ».

Сэ апхуэдэ лъэіукіэ

зыкъыщысхуигъазэм «хьэ-

уэ» къыхэзгъэкlакъым, сыт шхьэкіэ жыпіэмэ, куэд щіауэ си хъуэпсапІэт мэздэгу адыгэхэм я ІуэхущІафэ, шыфэлІыфэ, псэукІэр зыхуэдэр зэзгъэщІэну. Махуищ щыдгъэкlуащ Мэздэгу дэгъуэгурыкlуэ хабзэхэр» къалэм, Азэней, Иналхэм я гъэлъэгъуэныгъэ, хьэ хуэхъуат Ставрополь хьэблэ, Русское жылэхэм, къыддогуашэ Светланэ. -Хуабжьу хъыбар куэд икІи гъэщІэгъуэн зэхуэтхьэсащ а гупым хэт Шыбзыхъуэ Юрэ махуэхэм. Тхыдэми дыхуехагъэщащ зи чэзу зэlущlэм и жэрдэмкlэ траха доку- плъэкlыжащ, иджырей гъазэкъчэшхэр гуапэу зэрызэ- ментальнэ фильмым и щіэри къэдгъэлъэгъуащ, я ришэлІар. Апхуэдэ зэхы- гъэлъэгъуэныгъэр. Ар зи псэукІэм епха Іуэхугъуэхэри хьэхэр хэгъэгу зэмылізу- іздакъэщізкі, Адыгэ Рес- зэдгъэщіащ. Куэд щыгъуажьыгъуэхэм ис адыгэхэм публикэм щіыхь зиіэ и жур- зэкъым мэздэгу адыгэхэм налист ТІэш Светланэ жи- дин зэмыщхь зэрызэра-Іащ: «Илъэс 250-рэ и пэкІэ хьэм - и ныкъуэр муслъыгъуэзэнымкіэ, я дуней те- Джылахъстэнейм иІэпхъу- мэнщ, и ныкъуэр чыристыкІэм нэІуасэ зыхуащІы- кІыу Тэрч и сэмэгурабгъу тэнщ. Чыристэнхэм члисэр я тхьэельэІупІэщ, муслъыжаlащ. Къищынэмыщlayэ, къэбэрдеипщхэмрэ абыхэм мэнхэр мэжджытым йокlyакъалэнышхуэ я блыгущІэтхэмрэ къатеп- лІэ, ахэр зыдэт къуажэхэр егъэзащіэ ди лъэпкъ щэн- щіыкіауэ нобэ а щіына- гъунэгъу дыдэу зэпэщысщ. хабзэр нэгъуэщІхэм егъэ- лъэм ис ди къуэшхэмрэ ди Ауэ зыщ нэхъыщхьэр - мус-

хьэр адыгэ хабзэщ, зэрыпсалъэр адыгэбзэщ. Ахэр псори нэхъ гъунэгъу зэхуэзышІыр адыгагъэращ. Арагъэнщ тетха фильмым купщІэ хуэхъуари. Иналхьэблэ, Азэней жылэхэм дыщы-щылэжьа піалъэ кіэщіым къриубыдэу дэ тлъэгъуащ нэхъышІэхэм нэхъыжьхэм пшІэ зэрыхуащІыр, цІыхубзхэр ціыхухъухэм я гъусэу Іэнэ зэрымытіысыр, нысащіэхэр тхьэмадэр зыщіэс пэшым зэрыщІэмыхьэр, адыгэ шхыныгъуэхэр зэрапшэфіыр, нэгъуэщіхэри. Мыбыхэм зэхэгъэж яІэкъым муслъымэнрэ чыристэну. Ахэр зэрошэ, унагъуэ зэдаухуэ, зэгуры уэу зэдопсэу. Сыт щхьэкіэ жыпіэмэ, псом япэ ирагъэщыр я лъэпкъ зэхэщіыкіымрэ адыгагъэмрэщ, я хабээ зехьэкіэмрэ адыгэбзэмрэщ. Мис а псори дахэу фильмым къыщыдгъэлъэгъуащ. Иджы си гуапэ мэхъу абы еплъахэм я гупсысэр къыщысхуаІуатэ-

шэрджэс «Адыгэхэр» щэнхабзэ центрым и тхьэ мадэ Шыбзыхъуэ Юрэ зэрыжиІэмкІэ, фильмыр хэгъэгу зыбжанэм къарэл телевиденэмкІэ щагъэлъэгъуащ, апуэдэуи центрым Ютуб каналым фыщеплъыфынущ.

- ЩІыналъэкІэ дызэпэмыжыжьэу, ауэ ди хъыбаркіэ зэрымыщіащэу дыкъекіуэкІащ мэздэгу адыгэхэмрэ дэрэ, - къыддогуашэ Юрэ. Ди щэнхабзэ центрыр Дунейпсо Адыгэ Хасэм хыхьа нэужь, Мэздэгу жылагъуэ хьати, абы дыщызэрыцІыхуащ, хъыбархэр зэІэпытх хъуащ, уеблэмэ махуэшхуэхэр, зэгүшгэхэр ди щхьэусыгъуэу дызэкІэлъокІуэ, дызэдолажьэ. ДызыхэпсэүкІ зэманыр къэщІэрэщІэжыныгъэм и лъэхъэнэу жыпІэ хъунущ, сыт щхьэкІэ жыпІэмэ, щіалэгъуалэм я лъэпкъ зэхэщІыкІыр нэхъ къэушащ, социальнэ сетхэм хъыбар щызэІэпахыурэ, дэнэ щыпсэури зэрощІэ. Мис апхуэдэ Іуэхугъуэхэм къыхэкіыу тіэкіу нэхъ тіэщіэхуа мэздэгу адыгэхэр утыку къитшэжыну, абыхэм я хъыбар куэдым къедгъэщІэну ди мураду фильмыр техыным иужь дихьати, къыдэхъуліауэ жыпіэ хъунущ.

Мис апхуэдэу Іуэхум жыджэру хуэлажьэ цІыхухэрщ «Мэздэгу адыгэхэм ліэщіыгъуэкіэрэ къазэхыхьэр щ аублар. Мэздэгу Адыгэ Хасэм и тхьэмадэ Факъуэ Руслан лъэкІ къигъанэркъым мэздэгу адыгэхэр хуэфащэу къэгъуэгурыкІуэнымкІэ, я бзэ, хабзэ, щэнхабзэ, тхыдэ яІэщІэмыхуу, щІэблэ узыншэ къащІэ-

хъуэу псэунымкІэ. Зэхуэсыр ягъэдэхащ Мэздэгу дэс адыгэ уэрэджы ак і уэ, къэфак і уэ ныбжьыщІэхэм, жылагъуэ лэжьакІуэ жыджэр, уэрэджы-Іакіуэ ціэрыіуэ Хьэбытіэ Вячеслав сымэ, нэгъуэщІхэ-

НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэ.

Шхьэлыкъуэдэсхэр ягъэлъапІэ

Ди къуэш республикэхэм

Университетым и еджапіэщіэ

АДЫГЕЙ. «Сколково» центрым щыІэ ITV компанием и инновационно-егъэджэныгъэ центр къызэ-Іухыным теухуа зэгурыІуэныгъэм Іэ щіадзащ Адыгэ къэрал университетым и ректор Мамий Даудрэ компанием и къызэгъэпэшакіуэ икіи и унафэші Алтуев Муратрэ. Адыгейм къыщызэ уахыну центрыр зи мылъкук і зыгъэлэжьэнур компаниеращ.

УНАФЭЩІХЭМ зэрыжаlамкlэ, АКъУ-мрэ ITV компаниемрэ 2016 гъэ лъандэрэ зэпыщауэ зэдолажьэ, ауэ иджы къызэlуаха центрыщІэм и къалэнщ ІТ-ІэщІагъэлІхэр зэрырагъаджэ программэхэр гъэхьэзырынымкіэ дэіэпыкъуэгъу хъуну. Абы и нэіэ щіэтынущ курыт щіэныгъэ щрагъэгъуэт еджапіэхэри, бакалаврхэри, магистрхэри.

ITV центрым и лэжьыгъэ нэхъыщхьэхэм ящыщу шытынуш математикэ гупжьейуэ Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ Адыгеймрэ щы эхэр зэпыщ эныр, методикэ и лъэныкъуэкІэ къызэгъэпэщыныр.

Щэнхабзэмкіэ унэхэр ирагъэфіакіуэ

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. Президент грантхэмкІэ фондымрэ КъШР-м ЩэнхабзэмкІэ и министерствэмрэ къызэрагъэпэщауэ республикэм лэжьыгъэщіэ щаублэ. Къалэну зыхуагъэувыжыр щэнхабзэмкіэ унэхэм я щытыкіэр къахутэу, ахэр къэгъэщіэрэщіэжынымкіэ дэіэпыкъуэгъу хъунырщ.

УРЫСЕЙ Федерацэ псом щрагъэкіуэкі апхуэдэ лэжьыгъэм мыхьэнэ ин зэриІэр къигъэлъэгъуащ ухуэныгъэ куэд зэрызэрагъэпэщыжам. Иджы Москва щыщ архитекторхэм я зэгухьэныгъэр иужь ихьащ Къэрэшей-Шэрджэсым щэнхабзэмкІэ и унэхэр зыхуей хуигъэзэну.

Зи гугъу тщІы Іуэхугъуэр 2022 гъэм и кІэ хъуху ягъэзэщІэнущ. ІэщІагъэліхэр зэрылэжьэнум нэмыщі, онлайну абы къыхашэнущ хьэрычэтыщІэхэр, ухуакІуэхэр, волонтёрхэр.

ШЫПШ Даянэ.

Къалэм и зы теплъэ

зекіуапіэ къыщызэіуахыну я мурадщ. Жэрдэмыр къыхэзылъхьахэм къызэралъытэмкіэ, абы ди щІыпІэм зыщагъэпсэхуну къакіуэ туристхэр димыхьэхынкіэ эмал иІэкъым.

КЪАЛЭМ и зыужьыныгъэмкІэ «Арт-зал «Платформа» институтым и Шыхъуэстэн унафэщІ Оксанэ дуней щытыкІэр сыткІи езэгъынущ. КъищынэмыщІауэ, ди республикэм ар

Къэбэрдей-Балъкъэ- щагъэкі Іуэхущіапіэ щхьэрым и къалащхьэм ла- хуэ щы эщ. Лавандэр вандэ зэгъэкіэкіа лъэс езыр псыіэ фіыуэ зылъагъу къэкІыгъэщ. Абы къыхэкІыу псыр мащІэу зытелъадэ щІыпіэхэм щыбгъэкІыну хъарзынэщ.

Лъэс зекІуапІэм хухаха щіыпіэр иджыпстукіэ нэщІщ, губгъуэ жыхапхъэ куэду ит мыхъумэ, нэгъуэщІ къыщымыкІыу. Лавандэм къыдэкІуэу, а щІыпІэм жыг зэмылІэужьыгъуэхэмрэ щхъуантІагъэхэмрэ щыхасэнущ, зэрыжи амк і э, турист-хъыбарегъащ і э лавандэм ди щІыпІэм и центр, сабий джэгупІэ щаухуэнущ.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

«Адыгэ псалъэр» къезыгъэхьхэм папщІэ

Пщіэ зыхуэтщі щіэджыкіакіуэхэ! Щіидзауэ йокіуэкі 2022 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм ціыхухэм яіэрыхьэну газетхэмрэ журналхэмрэ Іэ тедзэныр.

НЭХЪ фыдэзыхьэх, фІыуэ флъагъу къыдэкІыгъуэхэм Іэ щытевдзэ хъунущ пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ къудамэхэм, почтамтхэм e podpiska.pochta.ru. сайтым. Із зытевдза газетхэр, журналхэр и чэзум фи унэхэм ныфхуахьыну е пощт къудамэхэм (фэ фыщыхуейм деж) къыщыватыжыну къалэн зыщещІыж КъБР-м

пощт зэпыщіэныгъэхэмкіэ и федеральнэ управленэм. КъыдэкІыгъуэхэм Іэ тедзэным теухуа фи упщІэхэм жэуап къратыжынущ пощт

зэпыщІэныгъэхэмкІэ къудамэхэм я лэжьакІуэхэм.

Іэ тедзэным феужьэрэкІыну, а Іуэхур иужь дыдэ махуэхэм нэвмыгъэсыну фы-«Адыгэ псалъэр» зыІэрыхьэну хуейхэм хъыбар фыдогъащІэ мази 6-м ди газе-

унэм ныфхуахьыну фыхуеймэ - сом 728-рэ кІэпІейкІэ 76-рэщ;

фэ езым пощтым къыщыфщтэжынумэ - сом 660-рэщ. Ди индексыр П 5894

Пакрыя медзичения предвижения предвижения

Иджыблагъэ «Адыгэ псалъэ» газетэм и редакцэм къэкІуат Лашынкъей къуажэм дэс нэхъыжьыфі. зи ныбжьыр илъэс 82-м щхьэдэха Тыгъуэн Назир. И гъащ Іэр къызэрекіуэкіам ехьэліауэ хьэщіэм куэдым щыгъуазэ дыхуищащи, тфіэгъэщіэгъуэну къэтлъыта гуэрхэмкіэ дывдэгуэшэнщ.

- 1939 ГЪЭМ щІышылэм и 15-м Лашынкъей къуажэм сыкъыщалъхуащ. Си адэ Тыгъуэн Нусэ Лэхъу и къуэр, 1907 гъэм дунейм къытехьар, 1942 гъэм дзэм дашри, хъыбарыншэу зауэм хэкІуэдащ. Зэрыбынихыр - зэкъуэшищрэ зэшыпхъуищыр - адэншэу дыкъэнащ, нэхъыжь дыдэр илъэс 14 фІэкІа мыхъуауэ. Ди анэр, Тыгъуэн ФатІимэт, Бахъсэнхэ я пхъур, 1910 гъэм къалъхуар, 1996 гъэм дунейм ехыжащ. Адэ пэлъытэу къытхуэна си къуэш нэхъыжь Тыгъуэн Уаб (1927-2001 гъэхэм псэуащ) и ныбжьхэм я гъусэу 7-нэ классыр къиухауэ щытащ, ауэ адэкІэ еджэну Іэмал имыгъуэту, колхозхэту, Іэщыхъуэу и гъащіэ псом лэжьащ, унагъуэ и ащ, бынит ип ащ. Зэрыбынхэм нэхъыщІэ дыдэр сэрами, гугъуехь мащ и згъэвакъым, си ныбжьэгъухэм закъыкІэрызмыгъэхун щІэтІысхьауэ щытащ. Сэ зыкъыхьисэпкіэ. Пэжш. си къуэш-си шыпхъу нэхъыжьхэм куэди сщхьэ- дзэм сыдашащ. Ауэ абы сыщыгуващахащ. Ауэ игъащІэкІэ абыхэм я къым. пщэ удэсынт?

- Пасэу лэжьыгъэм зептауэ арат,

- Школым сыздыщІэсым, зыгъэпсэхугъуэ зэманым колхозым сы- дзэм хэтхэм ейуэ Львов къалэм дэт кІуэурэ, сшхын къызэрыщызгъэхьэрычэтыным яужь ситащ, губгъуэ хадэр фіанэкій Іэкій дыпщізу, бжьыхьэм мэкъумэшыр къетхьэлІэжу. Иужьым, илъэсийр къыщызухым, школым сыкъыщІэкІри, къуажэм колхозхэту лэжьэн щыщІэздзат.

- Курыт еджапІэр дэнэт къыщыбухыжар? А зэманым махуэм улажьэу,

пщыхьэщхьэм школым ущеджэ хъурти, ар къэзгъэсэбэпри епщІанэ классыр къэзухыжащ. А лъэхъэнэми, тіэкіу нэхъ иужьыіуэхэми, «Трудовые резервы» зыфіаща зэгухьэныгъэм пыщіа іуэхущіапіэхэр щы ащ. Абыхэм я нэ э зытрагъэт еджапіэхэм щіэсхэр махуэм щэнейрэ ягъашхэу, щыгъын гуэрхэмкІи яхуапэу, зыщІэсынхэмкІи къызэрагъэпэщу къекіуэкіащ. Бахъсэн дэт апхуэдэ еджапІэр 1956 гъэм къэзухащ, мэкъумэшым зэрыхэІэбэ машинэ псоми срилэжьэну сыхуиту. Колхозым къэзгъэзэжри, тракторист-машинисту шІэздзаш.

- Ауэрэ здекіуэкіым, зи гугъу сщіы

еджапІэр къэзыухахэр 1962 гъэм Бахъсэн дыщызэхуашэсри, «фи ІэщІагъэм адэкІэ пыфщэну фыхуеймэ, Азов (Ростов областым) дэт техфыдгъэкІуэну Іэмал никумым диІэщ», - къыджаІати, щІалитху дызощтэжри, мазиті фіэкіа сыщіэмысу

- Жэщ гуэрым ди пщэ къыдалъхьа къалэныр дгъэзащІэу, сэлэтиплІым ныкъусаныгъэ гуэрхэр тіэщіэкіри, сымаджэщым зыкъыщытщІэжауэ щытащ, дыкъызэрыщІэхутари къыдгурымы Іуэжу. Комиссэм къытщыщ Іа Іуэхум ди ягъэ хэмылъу къилъытами, ди узыншагъэм зэран хуэхъуауэ къибжри, дзэм дыкъыхагъэкІыжауэ щыташ. А зэманым армэм къулыкъу зэрыщепхьэкІын хуейр илъэсищкІэт, ауэ дэ илъэсрэ мазипщірэ фіэкіа дыщымы ауэ дыкъыхагъэк ыжат.

- Армэ нэужьым къуажэм къэб-<u>гъэзэжа?</u>

СыкъыщыкІуэжам, 1964 гъэм, си къуэшхэри, си шыпхъухэри унагъуэ шхьэхуэ хъуахэу, ди анэм и закъуэ къэнауэ сыкърихьэлІэжащ. Абы къыхэкІыу, еджэным пызмыщэжыфу, механизатору лэжьэн щіэздзэжат. АрщхьэкІэ иужьым, ІэфІу си гум къинар аращи, си Іуэхухэм нэгъуэщІу зыкърадзэкІыжат.

сымыкІуауэ сыдэсу, си къуэш нэмурадыр сыт? - жиІэри зыкъысхуигъэзащ. - Ущыгъуазэщ 7-нэ классыр къызэрызухам, ауэ си щІэныгъэм кандидатуи сыщытащ, иджыпсту хэзгъэхъуэн мурад сиlэу сежьэжа- къуажэдэс нэхъыжьхэм я коми-

тэмэ, сабий-быну къызэхэнэнухэр ди тетым сритхьэмадэщ анэм и закъуэ хуэпІынутэкъым. Ауэ щыхъукІи, уэращ зи чэзури, уздыщеджауэ щытам, уи нэр къыхуик мэ, гъэзэжи къэух!». Мы гукъэкІыжым, къысхуэвгъэгъунщи, гумахэ сещІ, си нэпсхэр къысфІрагъакІуэ... Сыхуейт седжэну, жызмы Іэфу арат.

- Назир, фи анэми и гугъу къыт-

хуэпщ атэмэ ди гуапэ хъунт. Илъэс 32-рэ фІэкІа имыныбжьу щхьэгъусэншэу къэна ди анэм сызэрыщылэжьа илъэс 25-мрэт. Хаціыхубз Іуэхури, ціыхухъу Іуэхури игъэзэщіэфу гъащіэм игъэсат. Ерыскъы іэфі игъэхьэзырыфу щытати, къуажэдэсхэм гуфіэгъуэ яІэми, нэщхъеягъуэ яІэми, яхузэрымы-

гъэгъуэту, ираджэу къекіуэкіащ. Абы къыщымынэу, нэгъуэщІ лэжьыгъэхэми хуэІэзэти, езыджэм унагъуэ хьэку яхуищІыфу щытащ. Зауэ лъэхъэнэми, абы къыкІэлъыкІуа илъэсхэми, адрей бзылъхугъэхэм яхэту, гущэр и дамащхьэм тету, колхоз губгъуэм щылэжьащ. Улахуэ гуэри абыхэм я ауэ убж хъунукъым, сыту жыпІэмэ, махуэ бжыгъэу зэрыхэтар хуатхырти, бжьыхьэм Іуахыжа гъавэм щыщ тіэкіу кърату щытауэ

аращ. - Уи гъащ1э гъуэгуанэм пыдгъа-<u>щэт, Назир.</u>

Ростов областым згъэзэжри, «техник-механик», «производствэм хvегъэджэнымкlэ мастер» Іэщlагъэхэр сиlэу, диплом плъыжькіэ 1966 гъэм къэзухауэ щытащ. Абдежым къыщыщІэдзауэ 1973 гъэм нэсыху ди къуажэм дэта колхозым механикыу, 1973-1981 гъэхэм инженер нэхъыщхьэу сыщылэжьащ. Бахъсэн къалэм дэт мэкъумэш техникумым 1981-1982 гъэхэм инженертехнологыу, 1982-1985 гъэхэм районым и инженер нэхъыщхьэу, 1985-1987 гъэхэм къупщхьэхьэж заводым и унафэщіу, адэкіэ, 2008 гъэм пенсэм сыкІуэху, ухуэныгъэм пыщіа Іуэхущіапіэ гуэрхэм, 2008-2018 гъэхэм бэджэндырылажьэу сы-

- Жылагъуэ гъащІэм уи хэтыкІам <u>и гугъу къытхуэщІыт.</u>

Колхозым механикыу лэжьэн щыщІэздзам къыщегъэжьауэ, а хозяйствэм и правленэми сыхэташ. къуажэ советым и депутатуи сыщытащ. 1984 гъэм, СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым къызэрысхуигъэфэщам къыхэкІыу, КъБР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президи-Махуэгуэрым уэлбанэти, лэжьак уэ умым и унафэк э «Лэжьыгъэм и ветеран» ціэ лъапіэри къысфіахъыжь Уаб къекіуэкіри: «Назир, уи щащ, а Іуэхум щыхьэт техъуэ медали къызатауэ щытащ. ТІэунейрэ, 1978, 1980 гъэхэм, КПСС-м и Къэбэр-- Абы иужькіз дауз ухъуа, На- нэхъыфі дыдэу еджахэм сащыщу дей-Балъкъэр обкомым хэтхэм я зэрыдэкіыжам.

<u>- Пенсэм уи кіуэкіэ хъуам теу-</u> хуауэ сыт къыджепІэфын?

ANDIS MEANS

- 2019 гъэр къыщихьэм ирихьэл эу къэзбжати, къэралым псори зэхэту илъэс 41-м щІигъукІэ сыхуэлэжьащ. АтІэми, пенсэу схуагъзувар зэрымашІэр си щхьэусыгъуэу, УФ-м ПенсэмкІэ и фондым и Шэджэм къудамэм зыхуэзгъэзат. КъызэрызжаІамкІэ, стажым хагъэхьар колхозым тхатэкъым зи ІуэхущІафэхэр зэпызылъэлъэжа ІуэхущІапІэхэм сызэрыщылэжьар. Къэзгъэлъэгъуэнщи, «Шэджэм мэкъумэш техникэм» инженер-технологыу, Шэджэм райисполкомым и мэкъумэш управленэм инженер нэхъыщхьэу сызэрыщы ар, республикэм Мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министерствэм Шэджэм Езанэ къуажэм и губгъуэм щаригъэухуа къупщхьэхьэж заводым и унафэщіу сызэрыщытар, Лашынкъей къуажэм и щІыгум бэджэндырылажьэу гъавэ къыщызыгъэкІхэм сазэрыхэтар.

- ЩІыхамыгъыхьам и щхьэусыгъуэр сытым къыхэк агъэну?

НэгъуэщІ щІыпІэхэми къызэрыщекІуэкІам хуэдэу, зи гугъу сщІы ІуэхущІапІэхэр щылъэлъэжым, ахэр зэрыщы ам, зэрылэжьам ехьэл а тхылъхэри бзэхат. Иужьым къызэрызгурыІуэжамкІэ, илъэсым щІигъукІэ мы Іуэхум къыкІэлъыскІухьыныр къызыхэкІар мэкъумэш организацэу сыздэщы ахэм ехьэл а тхылъхэри зэрагъэк Іуэдауэ щытарщ, 1980 гъэхэм ягъэлъэлъэжа колхозхэм я дэфтэрхэр зэрахуэмыхъумар шхьэусыгъуэу. Арати, Пенсэ фондым щылажьэхэми, къулыкъущІэу мы Іуэхум нэхъ егъэщІылІахэми: «Ущылэжьа организацэхэр зыхуэдар пыухык арэ Іупщ Іу тхылъымп І эу пхуагъэхьэзырахэм иткъыми, дэ абы зыри тхуещІэнукъым», - къызжаІэрт.

ИкІэм-икІэжым, Іуэхур зыІутыр къысхуэзытІэщІар КъБР-м и Архив хъумапІэращ. КъинэмыщІауэ, си Іуэхум кізух тэмэм зэригъуэтамкіз фІыщІэ яхузощІ Къэбэрдей-Балъкъэр радиом куэд щІауэ щылажьэ журналист Іэзэ Хьэмту Къадир. Абы си гукъеуэр радиокіэ сигъэіуэтат. КъБР-м и Парламентым Мэкъумэш Іуэхухэмкіэ, щіыуэпсыр къэгъэсэбэпынымрэ экологиемкІэ, дыкъэзыухъуреихь дунейр хъумэнымкІэ и комитетым и унафэщі Текіушэ Артур, Шэджэм район администрацэм и унафэщ Борсэ Юрэ, Лашынкъей къуажэ администрацэм и Іэтащхьэ Хьэгъэжей Хьэсэн сымэ, нэгъуэщІхэми я фіьщіэ хэлъщ си Іуэхур

Епсэльар КЪУМАХУЭ Аслъэнщ.

Зи ныбжь хэк Гуэтахэм

тыфу.

гъэм щІэту илъэс къэс бащ. А ІуэхумкІэ закъы- уэ зэраІэр, зыри къащымы-ирагъэкІуэкІ мазэ лэжьы- щІэзыгъэкъуа хьэрычэт- гъупщэн хуэдэу. гугъу ехь унагъуэхэр. хуагуэшащ

хладнэ щІыналъэхэми. Зы (компоту, варенэў) бгъэўв районхэм я мэкъумэшы- пыкъуфын щіэхэм кърахьэліэж гъавэм- щхьэхуэу псэуныгъэ и лъэныкъуэк!э рэ хадэхэк!хэмк!э жьы хъуа я!эщ. Ахэр мэлажьэ УрыцІыху дэІэпыкъуэгъуншэхэм, зи закъуэу къэна ныкъуэнэхъыжь зэрыс унагъуэ дыкъуэхэм ядэмыlэпыкъуу. 20-м ерыскъыхэкl зэмы- Къыхэгъэщыпхъэщ, мы лізужьыгъуэхэмкіз япэіз- районхэм ахэр къыхэтхыкіа-

Илъэс зыбжанэ ипэкІэ Прохладнэ щІыналъэм гуфіащ псэуным ехьэліауэ къыщыхалъхьауэ щытащ Урысейм щыяпэ Іуэху-Псапэ зыпылъ «ГущІэгъу» тхьэбзэ щІэкІэ: зи закъуэ́у уэ медицинэ Іуэхутхьэбилъэси къанэркъым а зэхэмкіэ иухыжу ядэіэлэжьакІуэхэр ирагъэджауэ сейм и адрей щІыпІэ куэдым пыщіэныгъэ хуаіэу, чэнджэш шхьэпэхэри ира-

ШЭРЭДЖ Дисэ.

БАЛЪКЪЭР Рафет:

Уи анэм къыпіурилъхьа бээмкіэ ущыпсалъэращ уи щіыналъэр!

куэдым щаlэпыхуащ, и къуэпсым зэтеувыlэрти, дызыхуейр тыркубзэкlэ зэжыжьэ зыщиубгъуащ. *Атlэми, лъэп*- рыжытlэну шlыкlэр зэдгъэпэщырт. Ар къыр хъума хъун папщіэ хэкупсэхэр, сигу къэкіыжат занщіэу. «Мис сэ си щіыр, лъэпкъыліхэр къыхэкіын хуейщ. Зи мис сэ псэкіэ сызыпыщіар», - жысіат сигугупсысэр адыгэм и Іуэхум хуэгъэпсам адрейхэри къыхуреджэ. Абы и щапхъэу ущыпсалъэращ уи щІыналъэр! ХэкумкІэ Тыркум шыпсэў Балъкъэр Рафет къытхуиlуэтахэм ди гуапэу фыщыдогъэ- щІыфІэсщар. «Уи цІэм сыт къикІыр?»

- Рафет, уи нэхъыжьхэр Хэкум дауэ къик а хъуат?

- Япэщі́ыкіэ ліыкіуэ къакіуэри къэплъащ, щіы яубыдащ. Унагъуищ-пліы зэгъусэу шууэ къэкІуат. Шы куэд къыздрахуащ Хэкум. Адыгэшыр куэдрэ мыбы щытхъумащ. А лъэхъэнэм дзэр зэрызекІуэр шыти, абыхэми етщэрт. Зыкъомрэ а Іуэхум дыкъуэпсэукіащ. Иужькіэ щіым телэжьэным зеттыжаш.

УнагъуэкІэ шы зыдохуэ, лъэпкъ хабзэу къытхуэнауэ. Ахэр Аданарэ Истамбылрэ щыдогъэхъу. Шы къажэ лъэпкъыфІхэр къытхуохъу. Хэкум къикlахэм ящыщу япэ дыдэ хьэрычэт Туэхум хыхьа унагъуэхэм дащыщщ дэ. Щэкі къыщіыдогъэкі, дощэ. Хэкум сыкІуэжри, «хьэрычэт Іуэхур щыхъуну пІэрэ» жысІэу зыщысплъыхьати, къызгурыІуащ зэкіэ щэкікіэ абы хьэрычэт зэрыщумыщІыфынур. Хэкум щыпсэухэр мыбы къокІуэри, щыгъын да хьэзырыр ирашри ящэж. Щыгъын зыдын абы щыбгъуэтынукъым, дизайнер, стилист жыхуэт Іэхэр Налшык щымащІэщ. Илъэс 15 хуэдиз дэкІмэ, Іуэхум зихъуэжыну къысшохъу.

- «Ныбжьэгъугъэ» хасэм узэритхьэмаэм сыщыгъуазэщ. Сыт фи лэжьыгъэр нэхъ зытеухуар?

- Хьэрычэт Іуэхум теухуауэ Тыркум и къалипщІым щаухуа «Ныбжьэгъугъэ» хасэм сритхьэмадэщ. Хасэм лъэпкъ Іуэху зэрехуэ - адыгэм къилэжьыр нэхъыбэ тщІыну дыхуейщ, ди щІалэгъуалэм ІэнатІэ къахуэдгъуэтыну иужь дитщ. Пщэдей махуэм теухуащ ди гупсысэр - мыбы дыщыпсэунумэ, ди Іуэхур адэкІэ зэрыхъунум, щІэблэм я псэўкІэр зэтедгъэўвэным дытелэжьэн хуейщ.

- Хэкум япэу дапщэщ укъыщыкІуар? Дауэ къыпщыхъуат?

 Илъэс 15 дэкlащ алъандэрэ. Абы и пэ Москва куэдрэ сыкІуат. Хэкум сыщихьэжам занщізу сыкіуащ ди лъэпкъыр къыщежьа Джылахъстэней щІыналъэм. Ди адэ-анэм сыт щыгъуи абы и хъыбар къытхуащІурэ дыкъекІуэкІати, ди тхыдэр тщІэрт, Хэку лъагъуныгъэр ди гум илът. ДыщІэупщІэурэ, ди къуажэгъухэр, ди Іыхьлыхэр къэдгъуэтыжащ.

Телъыджэ сщыхъуат, си гур къигуфІыкІат тыкуэным сыщІыхьэу къэсщэхунум и уасэм анэдэлъхубзэкІэ сыщыщІэупщіам. Ар сыт и уасэт сэркіэ! Дыщыціыкіум тыркубзэ тщІэуэ щытакъым. Тыкуэным

Адыгэ лъэпкъым и жылэр шІыналъэ дыщыщІыхьэнум деж. бжэм дыкъыщыкіэ. Уи анэм къыпіурилъхьа бзэмкіэ си гур гъэзащ. Аращ си щІалэм Кавказ щі эупщі эіамэ, «сызэрыадыгэр къокІ», яжреІэ гушхуауэ. Хъыджэбзми и цІэр Нэрысщ.

Адыгэ щыпсэу щІыпІэ куэдым сыкІуащ, я псэукіэр, я шыфэліыфэр, я Іуэху зытетыр зэзгъэлъагъуну. Зыщыпсэу къэралым и цІыхухэм ещхь хъуащ куэдыр... Зыкъомрэ захъумэжащ хэхэс адыгэхэм - я хъыджэбзхэр нэгъуэщ лъэпкъ ирамыту, нэгъуэщ лъэпкъым щыщ къамышэу. Иужькіэ, замыхъумэжыф хъури, бзэри ящыгъупщэжу хуежьащ. Иджы Туэхур зэрыгужьеигъуэр къагурыІуащи, хасэхэм бзэр щрагъэщ Іэжыну иужь итщ. Тщ Іакъым, апхуэдэ дыдэу Іуэхур хэплъэгъуэ хъуну. Хамэ къэрал Іэпхъуа лъэпкъыр зэлъэІэсын папщІэ зэгъунэгъуу итІысыкІын хуейт. Зы унагъуэр зы щІыпІэм, адрейр нэгъуэщІым деж щыпсэумэ, я бынхэр зэдэмыджэгумэ, я нэхъыжьхэр зэдэмыхасэмэ, хамэбзэр

- Дауэ уеплърэ, хамэщі щыпсэу адыгэхэм захъумэжын папщІэ сыт хуэдэ Іэмал

- ХэкІыпІэ гуэр иІэу пІэрэ абы жызоІэри согупсыс... Къэралым хасэшхуэ щыухуэн хуейщ, лъэпкъым и Іуэху псори абы шекІуэкІыу. Сабийхэр щыджэгуу, бзэр, vansan ulbisanarbauday rearn ularba лъагъуэ, конференц пэшхэр хэту, адыгэ шхыныгъуэхэр щапщэфlу, гуфlэгъуэ, гуауэ дауэдапщэхэр щыдахыу. Нэхъыщхьэр ціыхухэм абы зэман нэхъыбэ щагъэкІуэнырщ. ИджыкІэ къэралхэм щыдухуа хасэхэр ціыкіущ, зы пэш фіэкіа зимы Іэхэри хэтщ. Абы дапщэ щ Іэхуэн? Сэ сыт щыгъуи содауэ абы щхьэкІэ, зэпымыууэ а гупсысэр утыку къызолъхьэ. Сыт хуэдизу бзэмрэ хабзэмрэ делэжьми, зи гугъу сщіа хасэшхуэхэм хуэдэхэр дымыухуэмэ, зытхуэхъумэжыну си фІэщ хъуркъым. Зэ зыдбжыжын хуейщ Іэмал имыГэу - сыт хуэдиз адыгэ дыдэу (бзэр ящІэу жыхуэсіэщ), сыт хуэдиз адыгэ ныкъуэу дыхъуми, хэт сыт хуэдэ ІэнатІэ пэрытми. Ар зэуэ къызыкъуэтпхъуэту зэдгъэхъул эфын Іуэхукъым, хуэмурэ зыкъэтпщытэжыну, зыкъэтщІэжыну аращ. Дыныкъуэкъуэн щхьэкіэкъым ар щіэтщіапхъэр, атіэ ди іуэху зытетым и пэжыпІэм дыщыгъуэзэн папщІэщ. Адыгэр дызэдэлажьэмэ, дызэры-Іыгъмэ, гуапэу дызэхущытмэ ди насыпщ. Ди тхыдэм нэхъыбэу хэтыр гъыбзэш, гуузш. Ди нобэрей гъащіэм гуфіэгъуэр нэхъыбэ шыхъуныр сэ си хъуэпсапіэш

Епсэльар ГУГЪУЭТ Заремэщ.

· ШІЫПІЭРЫГЪУАЗЭ тхылъхэр къызэрежьэрэ куэд щІащ. Япэу ар къыщагъэсэбэпауэ щытар пасэрей Алыджымрэ Урымымрэщ. Нобэ дунеяплъэ къэкІухьыныр псэуным и зы Іэмалщ. Абы къыхэкІыуи иджырей щІыпІэрыгъуазэ къыдэкІыгъуэхэр цІыхухэр зыхуэныкъуэщ. КІэщІу, щІэныгъэ хэлъу, сурэткіэ, картэкіэ, схемэкіэ щіэгъэбыдауэ щытын

ЩІыпіэрыгъуазэр зэхэгъэувэнымкіэ ди мурадщ щіыналъэм и хъугъуэфіыгъуэхэр – щэнхабзэр, тхыдэр, щіыуэпсыр хъумэным сэбэп едгъэкІыну. Адыгэ лъэпкъым и щэнхабээ щіэиныр, тхыдэр къызыхэщ и щіыпіэхэр къэгъэлъэгъуэн - аращ лэжьыгъэм и фlагъ нэхъыщхьэр. Апхуэдэ тхылъхэм къазэрышхьэщыкІынур, туристхэр зэрыгъуэзэну гъуэгухэмрэ щІыпІэхэм теухуа гурыІуэныгъэхэмрэ нэмыщі, а щіыпіэціэхэм къарыкіыр щызэпкърыхауэ зэрыщытынурщ.

Зэрыгъуазэ

ТХЫЛЪ

Адыгэм и тхыдэр къызыхэщ щІыпІэхэр къагъэлъэгъуэнущ Щэнхабзэмрэ гъуазджэмрэ теухуа лъэпкъ проектхэр дэштэн и пред урысей Федерацыя и През пред имет и

грант къихьащ Гъуазджэхэмкіэ Кавказ-Ищхъэрэ институтым и профессор Кіуэкіуэ Бэллэ.

къызыхэщ щІыпіэхэр къыщыгъэлъэгъуа зэрыгъуазэ

тхылъыр. Ар зыхуэдэм, и мурадым дыщегъэгъуазэ

Грантымкіэ абы къыдигъэкіынущ адыгэм и тхыдэр

«Топонимикэр - щІыпІэцІэхэм елэжь бзэщІэныгъэщ. ЩІыпіэціэхэр зэманым упхызыгъэплъщ, къэралым и тхыдэщэнхабээ теплъэр зыубзыхущ», - жиlэрт Лихачёв Дмитрий. Зы щІыпіэ щхьэхуэр, и фіэщыгъэр тегъэщіапіэу къэб-

гъэнэlуэн хуей хъуатэмэ, куэд къыпхуэхутэнут: абдеж щыпсэуахэм я бзэр, нэхъыбэу зэлэжьу щытар (сыт хуэдэ къэкlыгъэ хасэми, сыт хуэдэ lэщ лlэужьыгъуэ зэрахуэми), зэрыІэпщІэлъэпщІахэр, сату зыдищІар, зэзэуар, псэуныгъэрэ щэнхабзэкІэ зыдэгуэшар.

ЩІыпіэціэхэм щызэхуэхьэсащ лъэпкъыбзэр, тхыдэр, іуэрыІуатэр зыджхэр зыхуэныкъуэ гурыІуэныгъэхэмрэ гупсысэхэмрэ. ЩІыпіэціэхэр езыр щэнхабзэ лъапіэныгъэщ. Ара-

щи, щіыпіэціэхэр щэнхабзэ щіэину лъытэн хуейщ. Щіыпіэрыгъуазэмкіэ зебгъэубгъуфынущ туристхэм къыхах шІыпіэхэм къызэщірагъзубыдэхэм. Тхылъыр сэбэп хъунущ ди щІыналъэм зыплъыхьакІуэхэр къешэлІэнымкІи.

Кавказым и щІым и пшэрагъыр, и щІыуэпс хъугъуэфІыгъуэхэр пасэ лъандэрэ и щхьэусыгъуэщ абы ціыху куэд зэрыщыпсэум. Кавказыр тхыдэ Іуэхугъуэ куэдым я куупІэу щытащ. Крупнов Е. И. зэрыжиlамкlэ, ди щlыпlэхэм «лlэщlыгъуэ, лъэпкъ зэмыл Гружьыгъуэ курдым я щэнхабзэ щы зэтри-

А гупсысэр ехьэлІащ Кавказ Ищхъэрэм и кум зыщызыуб-гъуа Къэбэрдей-Балъкъэрми. Ди деж тхыдэ фэеплъу къышагъузтыжахэм яхэтш мывэ лъэхъэнэм къышежьэхэри. Абыхэм ящыщ языныкъуэхэм я щІэныгъэ мыхьэнэр щІыналъэм къыщызэтеувы Іэркъым - жыжьэ нос.

Зи гугъу тщ Іы щ Іып Іэрыгъу азэм хеубыд эадыг эм и фэеплъ шіыпіэхэу Тэтэртуп къалэр, пасэрей Іуащхьэхэр («Іуащ-хьэцэ», «Іуащхьэчылисэ», «Андемыркъан и Іуащхьэ», нэгъуэщіхэри), Ятіэкъуэ щыіэ фэеплъ сыныр, Хьэтіохъущокур Кургъуокъуэрэ Жанхъуэт Кушыкурэ я кхъэлэгъунэхэр. Абыхэм къищынэмыщІа, зэрыгъуазэ тхылъым итынущ щІынальэм и щІыпІэ тельыджэхэр. Къэбэрдей-Балькъэрыр бгылъэхэмкіэ, псыкъелъэхэмкіэ, гуэлхэмкіэ, мэзхэмкІэ къулейщ. А дахэ псоми уардэу къащхьэщытщ Іуащхьэмахуэ – Европэ псом и нэхъ лъагап з дыдэр. Дэ ди къалэнщ, щІыуэпс телъыджэр, тхыдэ ухуэныгъэхэр щІэблэм едгъэцІыхуну.

Зыгъэхьэзырар НАФІЭДЗ Заремэщ.

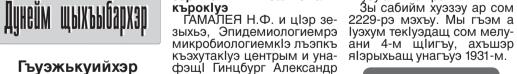
Ди республикэм и щІынальэ унафэщІхэм я зэфіэкі псори ирахьэліэ ныбжь зиІэхэм гулъытэ дитэт еІен к фІэщы-

«ГУЩІЭГЪУ» гъэм хиубыдэу, Бахъсэн къалэм и щІыпІэ самоуправленэм и Советым хэтхэм нэхъыжьхэм къыпцІэу тонни 6. Абы нэхъ щІытрагъэщІар ар щІымахуэми шхыныгъўэ Іэфіу

зэрыхъурш. Къубэ-Тэбэ и къуажэ администрацэмрэ цІыхухэм защІэгъэкъуэнымкІэ Іўэхущіапіэмрэ я лэжьакіуэхэр

ягъуэтыным.

щакіуэхэм я фіыгъэкіэ. апхуэдэ тыгъэхэмкІэ ягъэ-Іуэхум теухуауэ лэжьыгъэш- къэна жьыкіэфэкіэхэм унахуэ шызэфlах Май, Про- гъуэ Іуэхум къыщыщіэдза-

Канадэ и Онтарио щІыналъэм хыхьэ Барри къалэм къыщыхъуа гъуэжькуий шынагъуэм хэщіыныгъэшхуэхэр къахуихьащ. Дакъикъэ 15-кІэ къепща жьапщэшхуэм унэ 20-м щІигъу зэхикъутащ, абы щыщу 4-р щіым щыщ ищІыжащ, цІыхуийм

фэбжь хахащ ЩІЫПІЭМ щыпсэухэм зэрыжаІэмкІэ, щІы́уэпс къэхъукъащІэ шынагъуэ зэрыщыІэнум теухуа хъыбарыр къалэ унафэщІхэм телефонхэмкІэ зэбграгъэха нэужь, абыхэм щІыунэхэм

еткем

зыщагъэпщкІуащ. Гужьеигъуэт США-м и Миссури штатым къыщыхъея гъуэжькуийри. Жьымрэ уэмрэ зэранышхуэ яхуэхъуащ ухуэныгъэхэм, жыгхэр къйгъэуащ, мэкъумэш техникэр Гисраф ищІащ. ЦІыхухэм ящыщ хэкІуэдауэ хъыбар щыІэкъым.

Тхылъ нэпцІхэр

Коронавирус узыфэ зэрыціалэм зэрыпэщіэт вакцинэр зыхезыгъэлъхьахэм сымаджэ куэд къа-

зэрыхэкІым псалъэмакъ

фэщІ Гинцбург Александр къызэрилъытэмкІэ, «Спутник V»-р зыхезыгъэлъхьауэ коронавирус узыфэ зэрыціалэ лізужьыгъуэщіэм хьэлъэу игъэсымаджэхэм вакцинэр зэрызэрахьэлІам щыхьэт техъуэ тхылъыр къащэхуауэ аращ.

Апхуэдэхэм я процент шалых Ірпен теахыш м-08 яІэр, - жеІэ щІэныгъэлІым. -Узым зэрыпэщІэт мастэр зэрызыхригъэлъхьар къыпхуэщІэнущ анализ щхьэ- хащ. хуэкІэ. Тхылъ нэпцІхэр къэ- ◆1926 гъэм къалъхуащ зыщэхухэм псом япэу къагъэпціэжыр я щхьэрщ. Езыхэми я фІэщ щІохъуэжри, карантин хабзэхэр къызэпаудурэ сымаджэ мэхъу, къэзыухъуреихь цІыхухэми я зэран йокІ.

Сабийхэм зыщІагъакъуэ

Унагъуэ хуэмыщ ахэм защіэгъэкъуэным теу-хуауэ Дагъыстэн Республикэм хабзэ дахэ къыщо-

АПХУЭДЭУ илъэс къэсыхункіэ щіыналъэм Лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьыныгъэмкІэ и министерствэм япэ классым щіэтІысхьэ сабийхэр бынунагъуэшхуэхэм зэ ты-

гъуэу ахъшэ ярет. Зы сабийм хуэзэу ар сом 2229-рэ мэхъу. Мы гъэм а Іуэхум текІуэдащ сом мелу-

Жэпуэгъуэм и 26 *Гъубж*

♦Школ библиотекэхэм я дунейпсо махуэщ **◆ 1942 гъэм** советыдзэхэр икІуэту Налшык къалэм дэкІын хуей хъуащ.

◆ 1978 гъэм Узыншагъэр хъумэнымкІэ дунейпсо зэгухьэныгъэм фэрэкІым и вирусыр зэрагъэкІуэдам теухуа хъыбар зэбгригъэ-

«Красный Кавказ» колхозым и унафэщІу илъэс куэдкІэ щыта, Социалист Лэжьыгъэм и ЛIыхъужь Тхьэкъуахъуэ Башир. **♦ 1929 гъэм** къалъхуащ

журналист, «Адыгэ псалъэ» газетым илъэс куэдкІэ щылэжьа, КъБР-м щэнхабзэмкіэ щіыхь зиІэ и лэжьакіуэ Джэлэс Таужид. ◆ 1937 гъэм къалъхуащ филологие щІэныгъэхэм я доктор, профессор, Мэлбахъуэ Тимборэ и цІэр зезыхьэ Лъэпкъ библиотекэми унафэщІ Емуз Анатолэ.

♦ 1949 гъэм къалъхуащ биологие щіэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор Куэтэншы Хьэсэн. ◆ 1956 гъэм къалъхуащ филологие щІэныгъэхэм я доктор Дзыгъуанэ Ритэ.

♦ 1971 гъэм къалъхуащ филологие щІэныгъэхэм я кандидат, КъБКъУ-и до-цент **УнэлІокъуэ Вя**цент чеслав.

Сэпуэгъуэм и 27 *Бэрэжьей*

♦Аудиовизуальнэ щІэиныр хъумэным и дунейпсо махуэщ **♦Гимнастикэм и урысей**псо махуэщ

♦ 1867 гъэм Толстой Лев «Зауэмрэ мамырыгъэмрэ» романыр тхын иухащ. **♦ 1940** гъэм Налшык къыщызэІуахащ Къэбэрдей, Балъкъэр драмэ театр-

хэр. ◆ **1951 гъэм** лышх узыфэм ебэныным япэ дыдэу къыхуагъэсэбэпащ

бзийхэр ◆ 1942 гъэм къалъхуаш тхакІуэ, журналист Къамбий Джэфар.

Зыгъэхьэзырар . ЩЕЗН ІДІНЬМЕЩЕ ВІДІВНЕ ВІЛІВНЕ ВІДІВНЕ ВІЛІВНЕ ВІЛІВНЕ ВІЛІВНЕ ВІЛІВНЕ ВІЛІВНЕ ВІЛІВНЕ ВІ

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Егъэлеямэ, фори ткІыбжьщ.

Дэтхэнэ зы махуэри фІэщІэщыгъуэт

ЦІыхум и гуащІэри и фІыщІэри абы и акъылымрэ и Іэдакъэмрэ щіэкіарщ, зэфіигъэкІа Іуэхухэмрэ хэлъа цІыхугъэмрэщ. Абы и лъэныкъуэкІэ къапщтэмэ, Щокъуий Къадир къикІуа гъащІэ гъуэгуанэм нэхъыщхьэ дыдэу хэлъар кіэщіу къз-Іуэтэгъуейщ. Жыпіэфынур зыщ: зылІ хуэфэщэн къйгъэщіами, абы іэщіагъэми, лэжьыгъэми, цІыхухэми защигъэнщІакъым, дэтхэнэ и зы махуэри и щІэщыгъуэу дунейр ирихьэк ащ.

Къадир щІэныгъэ бгъэдэлъащ, ди университе-

тыр фІы дыдэу къиуха нэужь курыт школ зыбжанэм егъэджакІуэу щыІащ. ИужькІэ ирагъэблагъэри, КъБКъУ-м культрологиемрэ философиемкІэ илъэс 40-м щІигъукІэ лекцэхэм къыщеджащ. Ауэ ар Що-

къуийм иригъэкІуэкІ лэжьыгъэхэм я зы Іыхьэ мащІэт. ЩІэныгъэлі къудейм къыщымынэу, а ціыху емызэшыр хуожественнэ гупсысэмрэ тхэнымрэ да-хьэхырт, КъБР-м и ТхакІуэхэм я союзым хэтт икіи абы пыщіауэ щіалэгъуалэм, еджакіуэхэм куэдрэ яіущіэрт. Къадир быдэу и фІэщ хъурт щІэблэм я псэр дахагъэкІэ, гуапагъэкІэ гъэнщІыным нэхърэ нэхъ къалэнышхуэ лъэпкъыліым, щіэныгъэліым, тхакіуэм и дежкіэ зэрыщымы Іэр. Апхуэдэуи псэуащ зи гъащ Іэ гъуэгуанэр иджыблагъэ къэзыуха Щокъуий Къадир Бетlал и къуэр.

Дзэлыкъуэ муниципальнэ районым и щІыналъэ администрацэм и Іэтащхьэ **Джатэ Руслан Хьэшим и** къуэм и лэжьэгъухэмрэ и ныбжьэгъухэмрэ хуогузавэ **Шоджэн Къудас Исмел и пхъур** зэрылlам къыхэкlыу

ANUTO ITCANSO

Бзэ щабэмрэ бзэ бзаджэмрэ

Фіыщіэ худощі Тхьэ Лъапіэу Упсакіуэм! Зи гущіэгъур ину, зи жумартыгъэм гъунапкъэ имыІэм! Зи ІущагъымкІэ псори зэблэзыгъэкІыу, зи захуагъэмкІэ псори зэзы-

АЛЫХЬЫШХУЭМ дыщывгъэшыни и унафэм дытевгъэт. Пэжым дыхуеймэ, тхьэшынагъэр зи гъуазэу псэуращ псэууэ пхужы Тэнур. Апхуэдэр езыри мэтынш, къыбгъэдэтхэри гугъу иригъэхьыркъым

Муслъымэн пэжым фІыр и Іэпэм къыпыщу, и Іупэми къытещэщу и гъащіэр ехь. Ар ціыху щабэщ, ізсэщ, псэлъэкіэ ещіэ, зэхэтыкіэм щыгъуазэщ.

Псэлъэкіэ зыщіэм ціыхур къыдихьэхынущ, зытет гъуэгу дахэми къытришэфынущ. Къытримышапэми, Іейм и Іеягъыр куэдкіэ нэхъ мащіэ ищіыфынущ, и бзаджагъэми хигъэщІыфынущ.

Аращ Аллахьу Тэхьалами унафэ къащ ыхуищ ар Мусэрэ и къуэш Хьэрунрэ: «Щабэу фепсалъэ [фирхьэуным], хэт ищІэрэ - е зыщІэгупсысыжынщ е шынэнщ». (ТІа-Хьа, 44). Ибн Кэсир щІэныгъэлІым етх абы ехьэлІауэ: «Мы Іэятым дерсышхуэ хэлъщ. Фирхьэуныр егъэлеяуэ щыкlат, хъийми икlaт. Мусэ а зэманым Алыхьым цІыхуу шыІэм яхигъэлъэпіыкіат. Итіани, фирхьэуным щабэў фіэкіа

Щабагъращ зэхущытыкіэм и лъабжьэр. Аращ зэрегъэжьэн хуейр сытри. Ар зыхэзагъэм нэгъуэщ епхьэл э хъунукъым, епхьэлІэми, лей епхынущ.

епсэлъэну къыхуидакъым»

Мис а лъабжьэм дытекІрэ ди бзэгум къытрихьэр цІыхум зэхедгъэхыу дыдэтмэ, ди муслъымэныгъэр зыщІыпІи нэсынукъым.

Псалъэ дыджым, псалъэ бзаджэм фІы къихьыркъым, фІыми ухуишэркъым, атІэ фитнэ къехь, псалъэмакъ зэхешэ, цІыхухэр зэпэжыжьэ зэхуещІ, Іуэхур нэхъри зэхелъахъэ, ятІэм псы хекІэ.

Псалъэ бзаджэхэмрэ дыджхэмкІэ ерыщым цІыху пашэ къыхэкІынукъым, егъэджакІуэ ІэщІагъэми езэгъынукъым, цІыхуитІ зэригъэкІужынуй хузэфІэкІынукъым.

Псалъэ бзаджэм, псалъэ дыджым хиубыдэр бзэгум къытекІым и закъуэкъым, атІэ Іэм итхри абы щыщщ. Псом хуэмыдэжу нобэ ар куэдым тынш ящыхъуащ ІэмэпсымэщІэхэр къежьэри. Алыхыыр къазэрыхуэупсэу къарита телефоныр, компьютерыр, нэгъуэщІ Ізмэпсымэхэр гуэныхькіэ къэзыгъэсэбэп, ціэ лейхэр зыфіащыжауэ жьэ бзаджэ зыщІэзыххэр куэд хъуащ. Мы Іэмэпсымэхэм тафэм къытрадзащ ди хьэлыр здынэсыр. КъызэрыщІэкІымкіэ, жьэ зэіухыпіэ дымыгъуэту арат дэ хьэлыфіафэ щіыттетыр, псэлъапІэ къызэрыдгъуэтуи ди напэр зытетхыжащ.

ЦІыхум сыкъалъагъуркъым, сыхэтми сыкъащІэркъым, жиІэу, муслъымэн пэжым зэи лей итхынукъым, сыт щхьэкіэ жыпіэмэ, муслъымэныр зэгупсысыр ціыхухэм къызэрамылъагъуракъым, атІэ Алыхьым къызэрилъагъуращ, мелыІычитІри къызэрыщхьэщысращ.

«МуІминым бзэ Іей щІэткъым», - жеІэ щэлатрэ сэламрэ зэха Бегъымбар лъапіэм. Абы къикіращи, жьэ Іей зыщІэтыр Іиманым пэжыжьэу, и диным епцІыжу аращ. ЦІыхуиті зэбгъэдэувауэ псалъэ фіей зэрапэсу зэбгъэдэтмэ, шейт анит зызраупсенуэ зэбгъэдэту аращ.

Тхьэр арэзы зыхуэхъун Джабир ибн Сулейм Бегъымбар лъапІэм елъэІуауэ щытат чэнджэщ гуэр къритыну. «Зыми псалъэ фlей иумыпэс!», - къыжриlащ. Джабир къе-Іуэтэж: «Ар къызжиlа нэужь, цІыху щхьэхуити, щхьэхуи-

мыти, махъши, мэли псалъэ фlей зыми еспэсакъым». «Уэ къыбдищІэ гуэр теухуауэ Іей къозыпэсым, узыгъзукіытэну хэтым, уэ дэпщіэ гуэрымкіэ умыгъзукіытэ,

абы ищІар езым и щхьэ къихуэжынущ!» - жеіэ хьэдисым. ТхьэнэпцІ пэтрэ псалъэ фІей етпэсыну Алыхыым къытхуидэркъым, абы Іей къыздишэнум къыхэкІкІэ. НтІэ, нэгъуэщІ зыгуэр теухуауэ къытхуидэн ар Алыхь Иным.

Дызыхуэвгъэсакъыж дэтхэнэ зыри ди бзэкІэ. Мы бзэм жэнэтым дызэришэфынум хуэдэ дыдэу, жыхьэнмэми дыхидзэфынущ. Щабэу псэлъар щІегъуэжакъым, ауэ бзаджэу псэлъар Іэбамэ, лъэІэсыжынукъым. Алыхьым и нэфіыр къытщыхуэ псоми!

ЩХЬЭНЫКЪУЭ Анзор,

ислъам щІэныгъэхэм я кандидат, «Мансур» мэжджытым и Іимам.

«Фатихьэ» сурэм уеджэным и псапэр

Алыхьталэм Мухьэммэд Бегъымбар льапіэм «Фатихьэ» сурэр къыхуригъэха нэужь, Іиблис зэщыджэу гъащ, жи. И И бынхэм жаіэ: «Умыгъынанэ! Дэ ахэр бынхэр ихъуреягъкІэ къеувэкІри, къеупщІын щІадзащ ямылъагъужыным: «Сыт

ущІэгъыр, ди адэ?» И нэпсхэр къызэрежэхым хуэдэурэ, Іиблис жэуап къарет: «Алыхым Мухьэммэд Бегъымбарымрэ абы и Іумэтымрэ КъурІэным щыщу зы сурэ къахуригъэхащи, зэран сахуэхъуфынкІэ си гугъэр хызигъэхыжашь»

«Умынэщхъей! - къыжра!э и бынхэм. -Дэ абыхэм къыхуащ!а тыгъэр ф!ыщ!э ямыщіу хъухукіэ дыувыіэнкъым. Итіанэ Алыхьыр къахуэгубжьынщи, ахэри

пасэрейхэм ещхьу игъэкІуэдыжынщ!» «Фэ ар фхузэфІэкІынукъым, - къапедзыж и бынхэм Іиблису ямылъагъужыным. - А сурэм и пэм мыпхуэдэ псалъэхэр къыщокlуэ: «Іэлхьэмду лиллахьи рэббил хьалэмиин!» - «ФІыщІэр Алыхым ейщ, дунейхэм я Тхьэм!» (КъурІэн, 1:2).

И бынхэм жаlэ: «Умыгузавэ! Дэ цlыхухэм лахэр къызэрытэджыжынур я фо мыхъуу тщіыхукіэ дувыіэнкъым. Итіанэ Алыхьыр къахуэгубжьынщи, ахэри пасэрейхэм ещхьу игъэунэхъунщ!»

Іиблис аргуэру къапэроуэ: «Ари фхузэфІэкІынукъым фэ, сыту жыпіэмэ, Алыхьталэм ахэр иригъэсащ мыпхуэдэу жаlэу: «Малики йэумиддин» - «Къэтэджыжыгъуэ махуэм и тепщэм» (Къур-

Іиблис и бынхэм аргуэру я адэр ягъэу дэlун щlадзэ: «Умыгузавэ! Дэ абыхэм дакъыкІэрыкІынкъым, тхьэнэпцІхэм яхуэпщылlу едмыгъэсауэ. Итlанэ Алыхыыр къахуэгубжьынщи, ахэри пасэрейхэм ещхьу зэтригъэкlуэдэжынщ».

Я адэ ямылъагъужыным аргуэрыр идэркъым: «Фэ ар фхузэфІэкІынукъым! Сыту жыпІэмэ, Алыхьталэм абыхэм мыпхуэдэ псалъэхэр яlурилъхьащ: «Ийакэ нэхьбуду» - «Уэращ дызыхуэпщылІыр» (КъурІэн, 1:5).

хэтщ: «Умыгужьей! Дэ ціыхухэр щхьэхынэ тщІынщ, Алыхьым къалэн къащищІахэр ямыгъэзэщІэжыфын хуэдэу. ИтІанэ ахэри пасэрейхэм ещхьу игъэунэхъунщи къигъэсэхыжынщ»

«Ари фхузэфІэкІынукъым! - къажреІэ аргуэру Іиблис, - сыту жыпІэмэ, абыхэм мыпхуэдэу къапсэлъ: «Уэ ийакэ нэстэхьи-

гъуэгу захуэм тедмыхуауэ дувыlэнкъым, Алыхьыр къахуэгубжьу пасэрей лъэпкъхэм ешхьу игъэкІуэдыжыху!>

«ФхузэфІэкІынукъым фэ ар! - къажьэ-холъэ аргуэру Іиблис. - Сыту жыпІэмэ, абыхэм мыпхуэдэу жаlэ: «Ихьдинэ щиратіэл мустэкъиим, щиратіэл лэзинэ Іэнхьэмтэ хьэлейхьим, гъэйрил мэгъдуу<u>б</u>и хьэлейхьим уэ лэддаллиин» «Гъуэгу захуэм дытету, уи нэфI зыщыхуахэр здэпшэмкІэ дышэ, Уэ узыхуэгубжьахэм, гъуэщахэм я гъуэгукІэ мы-

хъуу» (КъурІэн, 1:6-7). И бынхэм жаlэн шlадзащ: «Цlыхухэр езыхэр къызытехъукlа lэдэмрэ Хьэуарэ нэхърэ нэхъыфІкъым, зыщыпсэу щІыпіэхэри Жэнэтым нэхърэ нэхъыф къым! Уэ Іэдэмрэ Хьэуарэ бгъэбэлэрыгъри, Жэнэтым къребгъэхуащ! Дэ цІыху къызэрыгуэкІхэр тхуэмыгъэгъуэщэну ара?»

Ар зэрызэхихыу, Іиблис узижэгъуэн и махуэу гъуахъуэри, хым зыщІигъэмбру-

Илъэс псокІэ шейтІан шырхэр я закъуэ псэуауэ, я адэ ямылъагъужыныр хы тхъурымбэм къыщІосыкІыжри, кІийуэ къахолъадэ: «ФыгуфІэ, цІыкІухэ! Сэ къэзгъуэтащ ціыхухэр гъуэгу захуэм тедгъэгъуэщыкіыу зэрыдгъэкіуэдыжын Іэмал!» «Сыт хуэдэ?» - къоупщІ_и бынхэр.

Іиблис жэуап ярет: «Тхьэ унафэм щіэмыувэныр яфіэфіу, гуэныхь къызэрахьамкіэ Алыхьым зэрызыхуаумыс псалъэхэр жамы і эжыфу тщі ынщи, япэщі ыкі э я Тхьэм бэлыхь къатредгъэлъхьэнщ, итІанэ пасэрей лъэпкъхэм ещхьу, псори зэтригъэунэхъуэнщи, зэфІэкІащ!»

Езы Іиблиси абы и бынхэми гуфІэу зэрыгъэкІиин щІадзащ, я мурадыр къазэрехъулІэнум шэч къытрамыхьэжу.

Асыхьэтым уафэм Алыхьталэм и псалъэ къоlукІ: «Ей, ямылъагъужын! Уэ ахэр тобэ къэхьыжыкІэм щыбгъэужу щытми, хэт Сэ зэран къысхуэхъуфынур, абыхэм AHPIXPXAD AXAASL сщІымэ? «Къысхуэгъэгъу» жаІэну хунэмыс щіыкіэ ящхьэщысхынущ Сэ абыхэм я гуэныхьхэр! ИращІэ Си пщыліхэм: Зыгъэгъу, Гущіэгъубэ жыхуа-Іэр Сэращ!»

> ХЬЭСЭН Хьилми, дагъыстэн щІэныгъэлі.

Мулид жэщ

Мулид махуэм ипэ къихуэ жэщым дунейм тет муслъымэным хэгъэщхьэхукІаўэ пщіэ хуащі. Къуріэн лъапіэм къеджэў зэчырхэр жаlэу, псалъэ щхьэпэ къапсэлъу зэманыр шрахьэкікіэ, фіэщхъуныгъэ зыбгъэдэлъхэм къагъэлъагъуэ ислъам диныр гурэ псэкіэ зэрызэрахьэр, абы къыдэкіуэ фіыгъуэр зэрызыхащіэр.

МУЛИД жэщ лъапіэр зэрехьэкіыпхъэм и щапхъэ дахэ къагъэлъэгъуащ КъБР-м и Муслъымэнхэм я ІуэхущІапІэм и лэжьакІуэхэу Мэрем Сэлим, Къуэдз Мухьсин (Бахъсэн шІыналъэм и раис-Іимам), Емкъуж Анзор, Дэхъу Артур, Сэбаншы Мухьэдин сымэ жэпуэгъуэм и 17-м зэхаша пшыхьым.

«Ныщхьэбэ Мухьэммэд Бегъымбару Алыхым и нэфТыр зыщыхуар къыщалъхуа жэщу щытщи, къыдэдэІуэну ди къуэшхэмрэ ди шыпхъухэмрэ папщІэ адыгэ муслъымэнхэм къабгъэдэкІыу зы мулид пшыхь, мулид жэщ едгъэкlуэкlыну ди мурадщ», - жиlащ Мэрем Сэлим пшыхьыр къыщызэlуихым.

Къуріэн лъапіэм щыщ Іэятхэм къеджа иужькіэ, къызэхуэсахэм Тхьэм и ліыкіуэу щэлатымрэ сэламымрэ зэхам и гъащіэр, ар дунейм къызэрытехьар, зэрытетар, зэрехыжар къызыхэщ зэчырхэр ягъэзэщ ащ. Хэти зэрищІэщи, адыгэ зэчырхэм

гъэкІэщІауэ щызэхуэхьэсащ лъэпкъым и муслъымэн тхыдэр. Гупсысэм я нэхъ куури уи бзэм тыншу къыуегъащтэ. Анэдэлъхубзэм нэхъ щабэ щІэхъукІ, хамэбзэм гум хунэмыхьэс щІэныгъэ кІапэр зэчырым къыщызэІуих куэдрэ къохъу.

«Муслъымэн ІуэрыІуатэ» фІэпщыну зыхуэфащэ къудамэ щхьэхуэу хоувэ зэчырхэр лъэпкъым и тхыбзэм. Зи гугъу тщІы пшыхым щагъэзэщ ахэм язщ, псалъэм папщІэ, «Бегъымбарым и лІэныгъэр»:

СызыщІэфлъхьэнур си унэ кІуэцІщи, КъызыщыфтІынур фызогъэлъагъу. Лыхь Іупщіакіэм сывгъэтіылъи, Сыкъэвгъани фыщіэкіыж

МелыІычхэр къыщІыхьэнущ, Духьэ лъапіэр къыстращіэнущ.

КъыкІэлъыкІуэу ДжэбраІилрэ Микалилрэ къыщлыхьэнущ.

МелыІычхэр щызэфіэкікіэ, Фи чэзущи фыкъыщІыхьэ, Фи увыпіэм елъытауи Жэнэзыхэр къыстефщіэж.

А си адэу дыгъэ-мазэ! Мы зы гъуэгукІэ егъэгъазэ! Сабий быну, ибэ быну, Дыкъомыгъанэ!» - жриlащ.

- Хьэуэ, хьэуэ, си хъыджэбз! Ар жумыІэ, си хъыджэбз! Си гур къабзэу,

си псэр къабзэу, Тхьэм и пащхьэ сигъэхьэж.

А гуіэгъуэр гуіэгъуэшхуэщ, Дауэ мыгъуэ дыхъужыну? Бегъымбарыр димыІэжмэ,

Ибэ быну дыкъэнащ.

Фэ фи гугъэр гугъэ нэпціщи, Зыкъэвмыгъапціэ, муслъымэнхэ! Дунеижьым цІыху къытенэмэ, Бегъымбарыр къытенэнт!

«Нобэ къэтпсэлъа мы зэчыр лъапІэхэр адыгэбзэкіэ зэзыдзэкіа, мы щіыпіэм щыпсэуа ди щіэныгъэліхэм фіыгъуэр Алыхым къахуищіэну долъэіу, - щыжиіащ пшыхыыр зэрызэхуищІыжа духьэм Емкъуж Анзор. - Япэ дыдэрауэ дызэкъуэзыгъэувэр муслъымэныгъэращ. ЕтІуанэрауэ - ди лъэпкъ уардэм, ди бээ дахэм. Абыкіэ дызэлъигъэlэсрэ сыт хуэдэ ліэщіыгъуэм къыщыхъуари ди деж къихьэсу, лъэпкълъэпкъыу дапхуэдизу дызэщхьэщык ами, псори абыкіэ дызэгуроіуэфри, ди анэдэлъхубзэр Алыхьталэм къызэрытхуигъэфэщар Езым и нихьмэтщ, и фІыгъуэщ. ФІыщіэри щытхъури Алыхьым ейщ муслъымэну дыкъызэригъэщамкіэ, ислъамыр насып зэрытхуищ амк і э! А гъуэгу захуэмрэ пэжымрэ темыкіыу, псэухукіэ ирикlуэнухэм ящыщ Алыхьым дищl!».

Mypagəbagu

Джигар фадэм

къызэрыІэщІэкІар

Нэмэз щІыгъуэ къэс

«Уа Алыхьым и лІыкІуэ, кхъыІэ, тхьэ схуелъэlу!», - жреlэ махуэ гуэрым Тхьэр арэзы зыхуэхъун Хьаишэ Бегъымбар лъапІзу щэлатымрэ сэламымрэ зэхам.

«Алыхьу си Тхьэ, къыхуэгъэгъу Хьаишэ пасэу ІэщІэщІа гуэныхьхэри иужьрейхэри, наlуэу ищlари щэхуу къэнари», - жиlэри, тхьэ елъэlуащ Ліыкіуэ лъа-

Хьаишэ абы апхуэдизкІэ игъэгуфІати, дыхьэшхыурэ и щхьэр и куэщіым еіусэжыным нэсат.

«Си духьэра апхудизу узыгъэгуфlар?» - къоупщі абы Ліыкіуэ лъапІэр.

«Дауэ сыщымыгуфІыкІынрэтІэ уи духьэм?» - иретыж жэуап

Хьаишэ. «Апхуэдэ дыдэу си Іумэтым сыхуолъаlуэ нэмэз щІыгъуэ къэс», - къыжриІэжащ щэла-

тымрэ сэламымрэ зэхам.

Мурадэбади Джигар «урду» бзэкІэ тхэуэ шыта, Индием шыш усакіуэшхуэщ. И щіалэгъуэр фадафэу ирихьэкІа пэтми, ар и усэ къызэрымыкіуэхэм Зэгуэрым Джигар къулыкъушхуэ зыІыгъ и ныбжьэгъу Ништар и лэжьапіэм екіуэліащ. зытемыт щІигъэхьэн идакъым, уэ пхуэдэхэр мыбы къыІухьэркъым, жыхуи Ізу. Джигар и бзэм ІэфІ къыщІэмынэжыху абы и фІэщ ищІыну хэтащ Ништар зэрихэгъэрейр,

арщхьэкІэ модрейм зытригъэхьакъым. Нэгъуэщ Іэмал къызыхуэмына усакіуэм тхылъымпіэ кіапэ къищтэри, сатыриті

Сыкъэкіуат сыіущіэну Ништар Ауэ еплъыт къыщыщіам си Джигар.

ціэрыіуэ дыдэ ящіат.

ycaklyэр хъумакlуэм

Фэшхуэ

Усакіуэр хъумакіуэм елъэіуащ тхылъымпіэр и унафэщіым хущійхьэну. Тхыгъэр зэрыіэрыхьэу, Ништар занщізу къыгурыіуащ ар Джигар фізкіа, нэгъуэщіым зэрыхуэмытхынур. Жэрыжэкіз къыщІэпхъуэри, бжэІутым и жьэр Іурыхуауэ, Ништар усакІуэр_и пэшым щІишауэ щытащ. Апхуэдэ къару иІэт Джигар и усэм.

Фадэм итхьэкъуа усакіуэм и гъащіэм нэгъуэщі гъуэгукІэ зыщигъэзар усэ щагъэІу зэхуэс гуэрым Хъуэжэ Мэдждуб щыхуэза иужькІэщ. Джигар и гум куууэ зыпхидзат Мэдждуб и псалъэхэр. Зэманым декіу щіэныгъэ зиіэ, къулыкъу лъагэ зыіыгъ ціыху апхуэдэу Алыхьталэм фІэлІыкІыу япэу илъагъуу арат усакІуэм. «Диным уитхьэкъуныр сытым къыхэпха?» - ехьэкІ-къехьэкІ хэмылъу еупщІащ абы

Мэдждуб къыхуиІуэтащ ар щихъ Алий Тануи зэрифІыгъэр. «Ухуеймэ, уэри абы ухуэзгъэзэнщ», - жијэри, къеупщіащ. Джигар арэзы хъуащ щихъым хуэзэну, ауэ абы

и деж щІыхьа иужьи ефэн зэрызэпимыгъэуфынур, фадэхэкІ гуэр здыщІимыхьэу зэрымыхъунур

Афіэкіа хэмылъу, Мэдждуб щихъ Тануи деж кІуэри, Джигар зыкъыхуигъэзэну елъэІуащ, усакІуэр фадэм зэрыпэмылъэщри щибзыщ акъым. «Ди тхьэелъэlупіэм фадафэ щіэтшэ хъунукъым, - къритащ жэуап Али Тануи, - ауэ си унэ нреблагъи, зыхуей дыдэр ищІэу щыдгъэсынщ».

Апхуэдэ щіыкізу яшащ усакіуэ ефэрейр щихъ Тануи и унэм. Алыхьым и нэфі зыщыхуа ціыхум зэрыбгъэдэса сыхьэт зыбжанэр хурикъўащ Джигар къэгъазэ имыlэу и гум зихъуэжын папщlэ.

Іуэхугъуищкіэ тхьэ хуелъэіуну жриіащ Джигар и бысымым. Зыр - ефэн шигъэтыжыфыну къыдэІэпыкъуну; етІуанэр - Бегъымбар лъапІэм и дуней тетыкіэм, суннэм техьэфын хуэдэу и къару зэригъэгъуэтыжыну; ещанэр - хьэж ищІыну гъуэгу къы-

И унэ екіуэліэжа нэужь, Джигар, япэрауэ, фадэр хыфіидзэпащ. Абы къыкіэлъыкіуэу, суннэм и щэхури и нахуэри къищтащ.

Мо ефэрейуэ фІэкІа ямыцІыхум зэрызихъуэжам къигъэу і эбжьа ціыхухэр дэнэ лъэныкъуэкій къикІыурэ къакІуэрт усакІуэм къеплъыну. Езыми гу лъимытэу къанэртэкъым и Іуэху фІэкІа зэрызрамыхуэжым. Арагъэнщ мыпхуэдэ сатырхэр зэхезы-

Фынакіуи Джигар къигъэхъум девгъэплъыт -

Джаурыр муслъымэн хъужауэ жаlэ! Зэуэ фадэр хыфlэзыдзэжа усакlуэр сымаджэ хьэлъэ хъуащ. Арати, дохутырхэм чэнджэщ къратащ ефэн щимыгъэтыпэў, хуэм-хуэмурэ и Іэпкълъэпкъыр фадэм щигъэўжыну. «Зэўэ хыфІэбдзапэмэ, нэхъыфІщ», - яжриІащ абыхэм Джигар. Си лІэгъуэр къэсамэ, Алыхьталэм си тобэр сІихынщи, ахърэтым сыщигъэтыншынщ». И щхьэ хуэпсэлъэж хуэдэурэ, усэкіэ ар къызэриіуэтар мыпхуэдэущ:

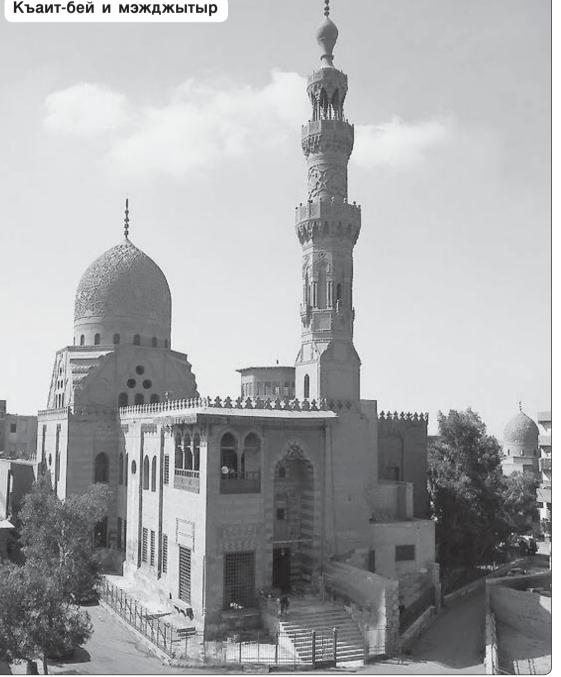
Си лъагъуныгъэм гъэщІэгъуэну хэлъыр зыщ, уа Джигар -Алыхьыр къыстекІуэри, сэри

махуэм сытекІуащ. ЗУЛФИКЪАР Іэхьмэд, урду щіэныгъэлі.

ЩэкІуэгъуэ мазэм и нэмэз щІыгъуэхэр

Махуэхэр	Пщэдджы- жьыр	Дыгъэр къыщы- щіэкіыр	Шэджа- гъуэр	Ичын- дыр	Ахъшэ- мыр	Жасыр	
1, блыщхьэ	05:11	06:41	12:00	14:43	16:59	18:39	
2, гъубж	05:13	06:43	12:00	14:43	16:58	18:38	
3, бэрэжьей	05:14	06:44	12:00	14:42	16:57	18:37	
4, махуэку	05:15	06:45	12:00	14:41	16:55	18:35 18:34	
5, мэрем	05:16	06:46	12:00	14:40	16:54		
6, щэбэт	05:18	06:48	12:00	14:39	16:53	18:33	
7, тхьэмахуэ	05:19	06:49	12:00	14:38	16:52	18:32	
8, блыщхьэ	05:20	06:50	12:00	14:37	16:50	18:30	
9, гъубж	05:22	06:52	12:00	14:36	16:49	18:29	
10, бэрэжьей	05:23	06:53	12:00	14:35	16:48	18:28	
11, махуэку	05:24	06:54	12:00	14:34	16:47	18:27	
12, мэрем	05:26	06:56	12:00	14:33	16:46	18:26	
13, щэбэт	05:27	06:57	12:00	14:32	16:45	18:25	
14, тхьэмахуэ	05:28	06:58	12:00	14:32	16:44	18:24 18:23 18:22	
15, блыщхьэ	05:30	07:00	12:00	14:31	16:43		
16, гъубж	05:31	07:01	12:01	14:30	16:42		
17, бэрэжьей	05:32	07:02	12:01	14:29	16:41	18:21	
18, махуэку	05:33	07:03	12:01	14:29	16:40	18:20	
19, мэрем	05:35	07:05	12:01	14:28	16:40	18:20	
20, щэбэт	05:36	07:06	12:01	14:27	16:39	18:19	
21, тхьэмахуэ	05:37	07:07	12:02	14:27	16:38	18:18	
22, блыщхьэ	05:39	07:09	12:02	14:26	16:37	18:17	
23, гъубж	05:40	07:10	12:02	14:26	16:37	18:17	
24, бэрэжьей	05:41	07:11	12:02	14:25	16:36	18:16	
25, махуэку	05:42	07:12	12:03	14:25	16:35	18:15	
26, мэрем	05:43	07:13	12:03	14:24	16:35	18:15	
27, щэбэт	05:45	07:15	12:03	14:24	16:34	18:14	
28, тхьэмахуэ	05:46	07:16	12:04	14:23	16:34	18:14	
29, блыщхьэ	05:47	07:17	12:04	14:23	16:33	18:13	
30, гъубж	05: 48	07:18	12:04	14:23	16:33	18:13	

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Муслъымэнхэм я ІуэхущІапІэм къыдитащ.

Сулътіан Къаит-бей Мысырым и къалащхьэ Къаир ухуэныгъэкіэ зыгъэщіэрэщіа адыгэ мамлюк тепщэхэм язщ. Абы и ціэр зезыхьэ мэжджыт-кхъэлэгъунэр щызэфіагъэувар 1472 - 1475 гъэхэрщ. Джэбэл Яшкур Іуащхьэм тет ухуэныгъэр и зэманыгъуэм мэжджыту икіи мыдрисэуэ щытащ. Іуву зэхэўхуэна хьэрып тхыпхъэщіыпхъэхэм, хъурейуэ къытеlу ба мэжджытышхьэм, къатишу зэтет азанджапіэм къахегъэщ Къаит-бей и ціэр зезыхьэ унэ лъапіэр адрей тхьэелъэіўпіэхэм.

1992 гъэм Къаир щІыр щыщыхъеям щыгъуэ щыщІэныгъэ игъуэтати, 2006 гъэм зэрагъэпэщыжауэ, ухуэныгъэ щіэращіэшхуэр нобэми мэжджыту мэлажьэ.

ANUIS MANUS

Дифі догъэлъапіэ

ЩІыпІэцІэхэр

Нэхъыжьхэм къызата чэнджэщ щхьэпэхэр гъащІэ гъуазэу сиІэщ

Бэрбэч ХьэтІутІэ и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым и егъэджакіуэ нэхъыфіхэм ящыщ, адыгэбзэмрэ литературэмкіэ кафедрэм и доцент, филологие щіэныгъэхэм я кандидат Унэліокъуэ Вячеслав и ныбжьыр нобэ илъэс 50 ирокъу. Ар Аруан районым хыхьэ Аргудан къуажэм къыщалъхуащ 1971 гъэм жэпуэгъуэм и 26-м.

1977 - 1988 гъэхэм Аргудан къуажэм дэт ещанэ курыт еджапІэм щеджащ. Ар къиуха нэужь, Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым щіэтіысхьэри щіэныгъэ нэхъыщхьэу тіу щызригъэгъуэтащ: филологие, юридическэ факультетхэр къиухащ. Студентхэр зэрыригъаджэми къищынэмыщlауэ, Вячеслав щlэныгъэ-къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэри ирегъэкІуэкІ. Абы и Іэдакъэ къыщІэкІа статьяхэм я бжыгъэр 150-м нос. Абыхэм яхэтщ Тбилиси, Сыхъум, Истамбыл, Прагэ, Венэ, Лейпциг, Дели къалэхэм къыщыдэкі щіэныгъэ журналхэм къытрадзахэри. Адыгэбээм и зыужьыныгъэмрэ ар зэрегъэджыпхъэмрэ, бзэ зэмылъапсэгъухэр зэпыща длыгьонью, азэрыхы дында зэрыхы дыныгызэндээ абыхы ягъуэт зэхъуэ-кlыныгъэхэмрэ, адыгэбзэ псалъэу нэгъуэщlыбзэхэм хыхьахэмрэ ахэр къэзыша щхьэусыгъуэхэмрэ къыщыгъэлъэгъуауэ тхылъ 15 къыди-

- Вячеслав, уи сабиигъуэм къыщыщІэдзауэ нэхъ гукъинэж пщыхъуахэм, уи гъащІэм ехьэ-

ліа гукъэкіыжхэм я гугъу уэзгъэщіынут.
- Си сабиигъуэр Аргудан жылэжьым щыз-гъэкіуащ. Адрей сабийхэми хуэдэу, псыхъуэм дыдэсащ: псыр мывэкіэ Іутщіэрти зыщыдгъэпскІырт, бдзэжьей дещэрт, джэгукІэ зэмылІэужьыгъуэхэм дыхэтт. Нэхъыбэр топ джэгуным дыдихьэхырт. Си гъуса сабий псори насыпыф р дыдэу дыщытауэщ си нэгу къызэрыщ ыхьэжыр. Пэжщ, смартфон, ноутбук, интернет, н. зищіысыр тщіэуэ щытакъым, ауэ ди хьэблэм дэс. ди классым щІэс псоми яшхын, щатІэгъэн, зэрыджэгун ягъуэту щытащ. Унагъуэ къэс жэмитІ-щы, мэлбжэн зыбгъупщі, джэдкъаз куэд яіэт, хыв зезыхуэхэри мащІэтэкъым. Абы къыхэкІыу, сабиигъуэм щыщІэдзауэ, Іэпщэ лэжьыгъэхэри дгъэзэщіащ, зэрылажьэ унагъуэ іэмэпсымэхэр дгъэтІылъа нэужь, дызэрытхэ ручкэр къатщтэрти, унэ лэжьыгъэхэр тщІырт. Унагъуэ Іуэхухэм къищынэмыщауэ, колхоз губгъуэ лэжьыгъэхэми жыджэру дыхэтт. ИтІани зыри дытхьэусыхэртэкъым, СССР-кІэ зэджэ къэралышхуэм нэхъыфІ щымы! у къэтлъытэрт, абы дрибыну зэрыщытым дригушхуэрт, япэщІыкІэ пионер дызэрыхъуар, итанэ комсомолым дызэрыхыхьар ди напщіэм телът, абы хуэпэжу дызэрыпсэуным дыхущІэкъурт. Зэпеуэ хъуамэ, япэ увыпІэр сыт щыгъуи ди плъапіэт, адрейхэм нэхърэ нэхъыбэ тхылъымпіэжь, гъущіыкіэжь школым етшаліэрт. - Уи сабигъуэм удэзыхьэхыу щытахэм, гу-

къэкіыж гуэрхэм укъытезгъэувыіэнут. Футболым япэ изгъэщын зыри щы акъым. Ди щіыпіэм пэжыжьэ къалэ куэдми сыщыджэгуащ, фэбжь мащІи хэсхакъым, ауэ нобэр къыздэсым си лъым хэтш. Гукъэк ыжхэм я нэхъыбэри футболым епхащ. Абыхэм гъэщІэгъуэни, дыхьэшхэни, дыхьэгъи, дерс къызыхэпхын куэди

Епліанэ классыр къэдухауэ, махуэ гуэрым зэныбжьэгъухэр футбол дыджэгуу, топыр гъуэгум телъэдащ. Сыплъэри, автобус кlыхьышхуэ къатолыр къезгъэлыну сыжэри къэслхъуэтащ. Автобусым и шэрхъхэр илъэфу си пащхьэм хьар къэсхутащ. Адыгэ псалъэу нэгъуэщіыбзэкъыщыувыјащ, зы ліы гъум кіэщі щхьэціобышхуэ къилъэтри къыстекІиеу къэуващ. Сэри сыгужьеижащи, зы лъэбакъуи схуэчыжыркъым, зэгуэтхъыурэ Іэджэрэ Іуданэкіэ зэхуэсшэжа фэ топыр быдэу сіыгъыу сыщытщ. Автобусым нэгъуэщі щіалэ лъагэ пащіэ фіыціэшхуэ гуэри къикlavэ къызодэхащІэ, си топ зэхэдыжыхьар зэпеплъыхь, ди анэм унэ лъэгур зэрила лэчымкІэ си футболкэм тесщІыхьа «З» бжыгъэмрэ «Чивадзе» жиlэу тестха унэціэмрэ гу лъитауэ Іэпэкіэ йоіусэ. Итіанэ автобусым кърехри телевизоркіэ фіэкіа сымылъэгъуа топ къуэлэн дахэ гуфіэжу къысхуеший, зы тхылъымпіэ пхъуанти къытхуагъзуври йожьэж. Абдежым гу лъыстащ автобусым тетха «Динамо Тбилиси» псалъэхэм икіи зи сурэт куэд журналхэм къыхэзгъэжауэ зесхьэ Александр Чивадзе сызэрыхуэзар, топи къызэрызитар къызгуры уащ.

Пхъуантэм ІэфІыкІэ зыкъомрэ «пепси-кола» птулъкІэ зытхухрэ къитхащ. Зэныбжьэгъухэм птулъкіэ гъэщіэгъуэныр зэіэпыдох, зищіысыр дымыщізу, хэти «пиво», хэти «вино» жаізу. Ар ди щыпэлъагъут. Топ къызатами куэдрэ сригуфlaкъым. Абы хамэ къэралыбзэкІэ тетха псалъэ зэрытетым щхьэкіэ, пионерыр ириджэгу мыхъуну, школ директорымрэ участковэмрэ къызжа-Іэри, ар къысіахащ икіи зыми зыри жезмыіэну псалъэ быди сагъэташ.

- ЩІзныгъэм, адыгэбзэм ухуэлэжьэну къы-хэпхыным и къежьапІз хъуар сыт? - Адыгэбзэм сыдихьэхынри футболым епхащ. Еянэ классым сыщІзсу топ сыджэгуу си лъаеянэ классым сыщіэсу топ сыджэгуу си лъа-къуэр къутащ. Сымаджэщым сыщіэлъу, тхылъ гуэр щхьэкіэ сыщылъаіуэм, си адэм Кіэрашэ Тембот и «Шу закъуэ» романымрэ Щоджэн-ціыкіу іэдэм и усэ сборникрэ къысхуихьащ. Усэм сыдихьэхыртэкъыми, романым япэу седжащ. Ар зэрытха бзэми къиіуэтэж іуэхугъуэхэми хуабжьу сыдахьэхащ икІи лъэпкъ тхыдэм епха тхылъ къысхуахьыну аргуэру сыщІэлъэІуащ. Ар къысІэрымыхьэурэ ЩоджэнцІыкІум и усэхэм сыкъеджащ, абыхэм ещхь схуэтхын си гугъэуи къалэмыр къэсщтащ, зыгуэрхэри суціырхъащ. Си классэгъухэр щізупщіакіуэ сымаджэщым къэкіуащ, урысыбзэмкіэ дезыгъаджэ Налшык Мухьэмэд зыкърагъашэри. Мухьэмэд усакіуэт, си піэщхьагъым телъ усэ теплъэ зиіэхэм нэкіэ ирижащ, зыр къищтэри, фіыуэ зэригъэзэхуэжащ, къыхэнэжа щагъуэ щымы эу. Мазит дэкlауэ, районым къыщыдэкl «Гъуазэ» газетым ар къытрадзауэ щыслъэгъуам сылъэтэнут. Арауэ къысщохъу щіэдзапіэ хъуар.

Си щІэныгъэ-къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэм щІэдзапІэ хуэхъуар кандидат диссертацэрщ. Шагъыр Іэмин и чэнджэщкІэ си щІэныгъэ унафэщІым темиті къысхуигъэлъэгъуат. Зыр, къызэрысщыхъумкіэ, гугъу сыдемыхьу псынщізу стхыфынут. Етіуанэр нэхъ тхыгъуейт, зыри зэ мылэжьа «вэныжыт», ауэ нэхъ гъэщlэгъуэнт, нэхъ сыдэзыхьэхти, сытегушхуащ икlи сыхущlегъуэжакъым. Абы сыщелэжьым ди гъунэгъу пкъхэм я баэм алыгэ псалъэ куэл хэм хэтхэм я бжыгъэр, сэ къызэрызугъуеямкіэ, мыпхуэдиз мэхъу: абазэбзэм - 687-рэ, абхъазыбзэм - 423-рэ. къэрэшей-балъкъэрыбзэм - 324рэ, осетиныбээм - 285-рэ, нэгъуеибээм - 186-рэ, сонэбзэм - 84-рэ, куржыбзэм - 72-рэ, мышкъышыбзэм - 47-рэ, шэшэныбзэм - 36-рэ, урысыб-

Уи лэжьыгъэфіхэм, нобэкіэ зи ужь уит

<u>Іуэхугъуэхэм дытегъэпсэлъыхыт.</u>
- Хьэзыр сщіауэ тхылъиті щылъщ, къыдэгъэкІын хуейуэ. Зым плъыфэ къэзыгъэлъагъуэ псалъэу адыгэбзэм хэтхэр щызэхуэсхьэсащ (я бжыгъэр псалъэ шиплым нос), ахэр къызэрыхъуамрэ абыхэм я этимологиемрэ щызэпкърысхащ. ЕтІуанэм мэкъумэш лэжьыгъэм епха псалъэхэр адыгэбзэм бейуэ зэрыхэтыр щызогъэнаlуэ. 10 -11 классхэм адыгэбзэр зэрыщаджын тхылъ гъэхъуапсэ. иджыпсту дотх, Щоджэн Іэминэ си гъусэу.

хъуцІэщ),

лъагъущи,

«ныбэ́»-рэ

адыгэхэм

кІыхьагъщ

щыІэр.

Ныбэджей

лъыиф, хьэщхьэрыlуэ» жыхуиlэщ) псы

къышышіидзэ тіуащіэм а фіэщыгъэр

зэрехьэ. Атіэкіум (Адагум) ціэр кіэ-

рыпщіащ абдежым пэмыжыжьэу щыс

ЩІЫПІЭЦІЭР тюркхэм я бзэхэм къы-

техъукlауэ къэзыгъэувхэм абыкlэ те-гъэщlапlэ ящlыр «ада» пычыгъуэр -«хытlыгу» егупсысыкlэм, «гум» жыlэкlэр

хамэбээм къыхэкlауэ адыгэхэр дызэсэ-

жа «къум» псалъэу «губгъуэшэкъракъ

пшахъуалъэ» мыхьэнэр къызэрыкіым

зэрыхуэкІуэрщ. АтІэми, къыхэгъэщып-

хъэщ нэгъуэщІ Іуэху еплъыкІэхэри зэры-

Адыгэ Республикэм щыпсэуа, филоло-

гие щіэныгъэхэм я доктор, профессор

Мерэтыкъуэ Къасым щІыпІэцІэхэм ят-

риухуа «Адыгейский топонимический

словарь» и тхылъ телъыджэм щыхьэт

зэрыщытехъуэмкlэ, шапсыгъ адыгэхэм

Іущхьэ къэкіыгъэм щхьэкіэ «атіэкіум»

псалъэр къагъэсэбэпу щытащ. Ауэ

щыхъукІи (Мерэтыкъуэм къызэригъэўвымкІэ), ищхьэкІэ зи гугъу тщІа пситІым,

<u>Узыдэлэжьа нэхъыжьыфІхэм ехьэлІа гу-</u> къэкіыжхэмкіэ укъыддэгуэшамэ ди гуапэт.
- Къэбэрдей-Балъкъэр радио комитетыр си

япэ лэжьыгъэ ІэнатІэ хъуат. Журналист лэжьыгъэм сыхэзышар, абы сыхэзэгъэнымкіэ дэіэпыкъуэгъу къысхуэхъуар, а ІэщІагъэр фІыуэ сэзы-гъэлъэгъуар Мыз Ахьмэдщ. Абы щыгъуэ илъэс 17 сыхъуа къудейт, журналист ІуэхущІафэм щІагъуи хэсщІыкІыртэкъым, ауэ лэжьэгъу схуэхъуа псори ціыху гуапэ защіэхэти, абы дамэ къыстригъакІэрт. Сыт хуэдэ лъэныкъуэкІэ дэІэпыкъуэгъу сыхуейуэ сабгъэдыхьами, зэи хьэуэ къызжезымыіа, чэнджэщ узэщіа куэд къызэзытахэу Къэрмокъуэ Мухьэмэд, БжэныкІэ Мухьэб, Мыз Ахь-мэд, Хьэжыкъарэ Алик, Мыз Майе, Лыхь Хъаджэт, Тэтрокъуэ Астемыр, Хьэмту Къадир, Джыназ Юрэ, Бакlуу Борис, Іэщнокъуэ Тамарэ, Багъэтыр Нинэ, Гъубжокъуэ Раметэ, Къумахуэ Аслъэн сымэ Іэджэрэ гуапэу сигу къызогъэкІыж. Радиом и урыс редакцэм щылэжьахэу НэщІэпыджэ Ибрахьим, Бэрбэч Борис, Мэремкъул Ларисэ сыми я сэбэп куэд къызэкІащ. Радиом сызэрыщы а илъэсхэр си гъащ эм и нэхъыф хэм ящыщу къызолъытэ, ар зи фІыщІэри а зэманым къыздэлэжьа цІыху дыщэхэрш.

1993 гъэм университетым Тау Хьэзешэрэ Къэмбэчокъуэ Іэдэмрэ сыкъашэжащ икІи адыгэбзэмрэ литературэмрэ кафедрэм и егъэджакІуэ нэхъыжьу лэжьэн щІэздзащ. Сыкъызыхыхьа кафедрэм хабзэшхүэ щІэлът, нэхъыжьхэмрэ нэхъышІэхэмрэ зэхэтыкІэ хьэлэмэт яІэт. цІыхугъэшхуэ яхэлът, студентхэр фІыуэ егъэджэнымрэ гъэсэныгъэ дахэ етынымрэ жэщ-махуэ ямыІ у телажьэхэрт. Апхуэдэхэт КІуащ Тамарэ. Нало Ахьмэдхъан, ХьэкІуащэ Андрей, Урыс Хьэталий, Тау Хьэзешэ, Къэмбэчокъуэ Іэдэм, Абазэ Албэч сымэ. Нобэр къыздэсым абыхэм ядэслъэгъуа нэмысыр, щыпкъагъэр, къызжаla псалъэ пэжхэр сигу илъщ. Нэхъыжьхэм къызата чэнджэщ шхьэпэхэр гъащіэ гъуазэу сиіэщ. Филологие щІэныгъэхэм я доктор Тіымыжь Хьэмыщэ зи унафэщІ адыгэбзэмрэ литературэмкіэ кафедрэм нобэ дызэгурыіуэу, дызэкъуэту цІыху 14 дыщолажьэ.

- Лъэпкъыу дыкъызэтенэн папщіэ лэжьып-хъэр мащіэкъым. Уэ сыт жыпіэн абы теу-хуауэ? - Лъэпкъыу дыкъызэтенэн щхьэкіэ адыгэбзэр

бжэкъуагъым къыкъуэтшыжу, жьантіэм дэдгъэтІысхьэжын хуейщ. Адыгэр зэрыадыгэр и напщіэм телъу, и бээм, и хабээм, и тхыдэм нэмыплъ иримытыжу, «дыхокіуэдэж» жиізу тхьэу-сыхалэ мышухэм зыдримыгъэхьэхыу, лъэпкъым и къэкіуэным хузэфіэкіыр хуилэжьу псэун хуейщ. Адэ-анэм сабийм бзэр иригъащіэмэ, дадэ-нанэ Іумахуэхэм я къуэрылъху-пхъурылъхухэр нарт хъыбархэмрэ пшыналъэхэмрэ щіапіыкімэ, егъэджакіуэм абы зригъэужьмэ, гъэсакіуэм адыгагъэр щіигъужмэ, тхакіуэхэмрэ усакіуэхэмрэ лъэпкъ щіыхыр къэзыіэт тхыгъэ купщафіэхэр къагъэщімэ, щіэныгъэліхэм терминыщІэхэр бээм къыщагъэхъумэ, къулыкъущІэхэм адыгэбзэр щылэжьэн, щызекІуэн Іуэхушапіэхэр къызэіуахмэ... Мис итіанэш лъэпкъыу укъыщынэжынури, уи бзэр щыпсэунури. Абы пхузэфІэмыкІыни хэлъкъым, ауэ псори къышежьэн хуей унагъуэм и къалэнхэр егъэджакіуэхэмрэ гъэсакіуэхэмрэ я пщэм далъхьащ.

Абы щыгъуэми, я сабийхэм унэ лэжьыгъэ адыгэ-

бзэмрэ литературэмкІэ кърату ядэркъым. Адэ-

анэхэм я бынхэм урысыбзэр е инджылызыбзэр

ямыщіэмэ, пщіэ ирату, егъэджакіуэ къыхуащтэ,

ауэ адыгэбзэм иримыпсалъэ щхьэкІэ уэим

ящІыркъым. Сыт абы и шхьэусыгъуэр? Адыгэ-

бзэр гъащіэм зыкіи къащыхуэмыщхьэпэну къалъытэ. Мис аращ зэлэжьын хуейри. Сыт хуэдэ хъуэпсапіэхэр уиіэ? - XIX ліэщіыгъуэм Нэгумэ Шорэ итха «Къэбэрдей-урыс псалъалъэ» лэжьыгъэр куэдрэ къэзгъэсэбэпын хуей мэхъу щІэныгъэ къэхутэныгъэ статья шыстхкІэ. Сэ си жейр згъэныкъуауэ, нэхущ пщІондэ сыбгъэдэсу адыгэбзэкІэ стха тхылъхэри, илъэс щиті дэкіауэ, адыгэхэм ягъуэтыну, яджыну, къахуэщхьэпэну сыщІо-хъуэпс. «Хъуапсэ и псэ кіуэдыркъым» жиіэу къэзыпсэлъыгъа адыгэм пшэдей къыхуепсыну дыгъэ нурыпсым, адыгэбзэ гъэпса Іурылъу, ди

щІэблэм зыхигъэпскІыхьыфыну псори дыхуэв-

Епсэльар НАФІЭДЗ Мухьэмэдщ.

Мыдрейуэ. Краснодар къалэ щыщ лъа-

«Очерки по топонимике Кубани» и тхы-лъым зэрыщитхымкlэ, щlыпlэцlэр «дэгу»

мыхьэнэр иlэу абхъазыбзэм хэт «ада-

нущ, осетинхэм я бээм «къуэкІий», «псы

зыдэмыт къуэбэкъу» мыхьэнэхэр къыщи-

кІыу узыщрихьэлІэ «адаг» псалъэм хуэ-

Тхыдэм щыщ

каз зауэм и гуащіэгъуэу, Атіэкіум зи фіэ-щыгъэ щіыпіэм деж зэхэуэ гуащіэхэр

щекіуэкіащ. Икіи, тхыдэр щыхьэт зэры-

щІзувэныгъэ хьэлъэм ехъулІэныгъэ къы-

щигъэлъагъуэу къыщагъэсэбэпауэ щы-

тащ а лъэхъэнэм ди лъэпкъэгъухэм къа-

дэзэуа поляк дзэлІхэм я пашэ полковник

Лапинский Теофил европей мардэхэм

XIX ліэщіыгъуэм ипэхэм кіахэ адыгэхэм

деж шыхьэшІа археолог икІи геолог

Дюбуа де Монпере Фредерик (Швейца-

рием щыщ франджыт) щыхьэт зэрыте-хъуэмкіэ, Aтlэкіум и тіуащіэр Натхъуэдж

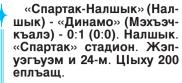
(адыгэ лъэпкъхэм ящыщ зым зэреджэщ)

хэгъэгум и зы щІыналъэу щытащ. КЪУМАХУЭ Аслъэн.

тету къызэригъэпэща и топыдзэри.

техъуэмкіэ, абдежым къыщыхъуа зэпэ-

1857 гъэм накъыгъэм и 7-м, Урыс-Кав-

Судьяр: Шамарэ (Дон Іус

Жангуразов, Бажэ, ЛІуп.

Хамхоев, Кагермазов, Али- мыблэжу лажьэрт. беков. Красильниченкэ, Ибрагимов, Халимбеков. Гаджиев, Бигулаев, Глухов, Базаев, Юсупов.

Топыр дигъэк ащ: Юсуповым, 90+8 (0:1).

Федерацэм **УРЫСЕЙ** футболмыкІэ и етІуанэ дивизионым и Япэ гупым ще- ящыщ зыри кІэлъысакъым. кІуэкІ зэхьэзэхуэм хыхьэу Мэхъэчкъалэ и «Дина- хъэчкъалэдэсхэр дэу къыщІадзащ. НалшыкщекІуэкІыр губгъуэм икурт.

Япэ Іыхьэм щыщу «Спартак-Налшыкым» и ехъулІэныгъэхэм ящыщу хэбгъэхьэ хъунущ епщыкіутхуанэ да- щіэм и зэман нэхъыщхьэм къикъэр екlуэкlыу бжыгъэр къыщагъуа дакъикъипкъызэlуахыным пэгъунэгъу лІым и иужьрейм «Спарзэрыхуэхъуар. Хэгъэрейхэм я ебгъэрыкІуэныгъэм хэту ди щІалэхэр лъэщу зэуа топыр «Динамо»-м и гъуащхьэтетым ерагъыу къригъэгъэзэри угловойм игъэкlуащ.

ЩэщІрэ еханэ дакъикъэр екІуэкІыу мэхъэчкъалэдэсхэм жыджэру зыкъызэкъуахри, зэрыгупу ипэкІэ кІуэтащ. АрщхьэкІэ зыбжаналшыкдэсхэм я гъуэм бгъэдыхьа пэтми, Іэмал шынагъуэхэм Іуэхур

нэсакъым. Зэіущіэм и етіуанэ іыхьэри япэм къызэрыщхьэщыкіышхуэ щымыі у щіидзэжащ. Дэтхэнэ зы командэри щтэІэщтаблэу, ипэкІэ кІуатэмэ и шІыбагъымкІэ къыдэнэхэри я закъуэу къа-

Сыт етщіэнур иужь дакъикъэхэм?

«Спартак-Налшык»: Ан- мыгъэну, ебгъэрыкіуэны- так-Налшыкым» и типов, Шумахуэ И., Ольме- гъэ цІыкІухэр къызэрагъэ- пэмыжыжьэу штрафнойм зов, Шумахуэ З., Дэхъу, пэщырт. Арщхьэкіэ абыхэм Бэчбо, Торосян, Хьэшыр, ящыщу гъуэм нэсыр мащІэт, лъэныкъуитІым и «Динамо-Мэхъэчкъалэ»: гъуащхьэхъумэхэри псэе-

> Апхуэдэхэм штрафнойм пэмыжыжьэу топыр къызыІэрыхьа Хьэшырыр «Динамо»-м и гъуащхьэтетым хуэзанщІэ щыхъум лъэщу еуащ. Иужьрейм къигъэлъеижа топым кІэлъеуэжыну ди щІалэхэм

ЗэпэщІэтыныгъэр иухывэсэмахуэ «Спартак-Нал- ным дакъикъэ зыбжанэ шыкым» къригъэблэгъащ фІэкІа къэмынэжауэ, мэипэкІэ мо»-р. Зэхьэзэхуэм щыпа- кlуэтащ. Иджырей зэlушэхэм ящыщ хьэщіэхэм щіэм очко щафіэкіуэдым зэпэщІэтыныгъэр хуэм ды- пашэхэм къазэрыкІэрыхунур абыхэм фІы дыдэу къадэсхэри къыщІыхэбгъэщын гурыІуэ хуэдэт. «Спартак-джэгум и япэ дакъикъэхэм Налшыкым» и штрафнойм къыщагъэлъэгъуауэ пху- къыщыхъуа зэпэщІэтыныжыlэнукъым. Ебгъэрыкlуэ- гъэм топыр къахихри, «Диныгъэ псынщіэ закъуэтіа- намо»-м и футболисхэм къуэхэ къызэрагъэпэщыну ящыщ зы ди гъуэм къеуащ. зэрыхэтам и гугъу умыщІмэ, Апхуэдэ къекІуэкІыкІэм хуэзэпэщІэтыныгъэр нэхъыбэу хьэзыр Антиповым топыр къищтащ.

ХьэщІэхэм я иужьрей ебгъэрыкІуэныгъэм ехъулІэныгъэ къахуихьащ. ЗэІу-

къыщеуащ «Динамо»-р. Зэман кіыхькіэ ди щіалэхэм ягъэува «блыным» топыр Іэзэу щхьэпридзри иужьрей секундхэм и командэм текІуэныгъэ къыхуэзыхьа топыр дигъэкlащ Юсуповым.

Щэбэтымрэ тхьэмахуэмрэ зэхэта джэгугъуэм и адрей зэlущlэхэм мыпхуэдэ бжыгъэхэр къарикlуащ: «**Есэнтіыгу**» (Есэнтіыгу) «Динамо» (Ставрополь) -«Биолог-Новокубанск» (Прогресс) - СКА (Дон Іус Ростов) - 1:3, «Ле-гион-Динамо» (Мэхъэчкъалэ) - «ТІуапсы» (ТІуапсы) -0:1, «Чайка» (Песчанокопское) - «Форте» (Таганрог) -1:1, «Дружба» (Майкъуапэ) «Алания-2» - (Владикавказ) - 1:1, «**Мэшыкъуэ**-**КМВ**» (Псыхуабэ) - «**Ро**тор-2» (Волгоград) - 1:1, «Анжи» (Мэхъэчкъалэ) «Кубань-Холдинг» (Павловская) - **0**:**1**.

КъыкІэлъыкІуэ «Спартак-Налшыгъуэр кым» Волгоград щригъэкІуэкІынуш. Жэпуэгъуэм и 31-м ар ІущІэнущ «Ротор-2»-м.

| 15 | 1 | 1 | 13 | 8-52 | 4

ЖЫЛАСЭ Замир

Урысей Федерацэм футболымкіэ и етіуанэ дивизионым и Япэ гупым 2021 - 2022 гъэхэм зэхьэзэхуэр зэрыщекіуэкіыр										
Командэхэр	Дж.	Къ.	3.	ΦΙ.	T.	Ο.				
1. СКА 2. «Динамо» Мх 3. «Чайка» 4. «Форте» 5. «Анжи» 6. «Черноморец» 7. «Кубань-Холдинг» 8. «Биолог-Новокубанск» 9. «Спартак-Налшык» 10. «Легион Динамо» 11. «Мэшыкъуэ-КМВ» 12. «ТІуапсы» 13. «Динамо» Ст 14. «Ротор-2» 15. «Дружба»	14 14 14 14 14 14 14 14 14 14 14 14	12 10 10 8 9 6 5 5 4 4 4 5 4 4 2	1 3 2 5 1 3 4 3 6 5 4 1 3 2 5	1 1 2 1 4 5 5 6 4 5 6 8 7 8 7	28-7 23-5 30-7 26-11 23-8 20-15 13-14 21-18 13-11 14-11 18-19 14-21 22-20 14-23 9-22	37 33 32 29 28 21 19 18 17 16 16 15 14 11				
16. «Алания-2»	15	1	3	11	13-45	6				

Щхьэлыкъуэдэсхэр ягъэлъапіэ

17. «ЕсэнтІыгу»

Шэджэм районым и администрацэм и лэжьыгъэм къыпэкіуэу фэ спорт ехъумехида жъышрагъэблэгъащ Щхьэлыкъуэ ліэныгъэшхуэхэр зыіэрывогъэхьэ. Абыхэм къуажэм щыщ спортсменхэу иужь лъэхъэнэм къэралпсо, дунейпсо зэхьэзэхуэхэм ехъуліэныгъэ щызыіэрызыгъэхьахэр. Зэгущгэм хэтащ КъБР-м Спортымкіэ и министерствэм и унафэщіхэр, Шэджэм щІыналъэ, Щхьэлыкъуэ къуажэ администрацэм и Іэтащхьэхэр, жур-

США-м и профессионал рингым зэlyщІищ къыщызыхьа боксёр КІэрэф Тимур, бэнэкІэ хуитымкІэ Урысей Федерацэм и иджырей чемпионхэу Шаваев Малик, Мэзыхьэ Резиуан, боксымкІэ дунейпсо класс зиІэ спортым и мастерым и мардэр зыгъэзэщІа, зи ныбжьыр илъэс 24-м нэблагъэхэм я урысейпсо зэхьэзэхуэм щытекІуа ЗакІуий Азэмэт сымэ зэІущІэм къэкІуащ я гъэсакІуэхэмрэ республикэм и командэ къыхэхахэр щагъэхьэзыр центрым и тренерхэмрэ я гъусэу.

Иужь лъэхъэнэм щыІа зэхьэзэхуэхэм щызыІэрагъэхьа ехъулІэныгъэхэм, адэкІэ яІэ мурадхэм тепсэлъыхьа нэужь, КъБР-м спортымкІэ и министр Хьэсанэ Ислъам щіалэхэмрэ абыхэм я тренерхэмрэ ехъуэхъуащ пщІэшхуэ зиІэ зэпеуэхэм зэрыщытекІуам къыхэкІыу.

«Махуэ къэс евгъэкІуэкІ псэемыблэж

ди Къэбэрдей-Балъкъэрым и мызакъуэу, лъэпкъ куэд щыпсэу Урысей Федерацэри ягъэлъапІэ», - къыхигъэщащ Хьэсанэм икіи адэкіи ирагъэфіэкіуэну ехъуэхъуащ. Зыгъэсэныгъэхэр егъэкІуэкІынымкІэ, зэ-

хьэзэхүэхэм кІуэнымкІэ щІэгъэкъуэн къазэрыхуэхъум папщІэ щІыналъэм и унафэщіхэм фыщіэ яхуищіащ тренер ціэры-Гуэ ЗакГуий Арсен.

хэмылъу, «Шэч° дызыхуэныкъуэхэм гулъытэ зэрыхуэфщіым, зэпыу имыізу щІэгъэкъуэн фазэрыхуэхъум спортсменхэм я гъэхьэзрыкіэр ирегъэфіакіуэ, ехъулІэныгъэхэри кърокіуэ. Аращи, а медалхэми цІэ лъапІэхэми фэри фи хэлъхьэныгъэ хэлъщ», - къыхигъэщащ щІыхь зиІэ тренерым.

Зэјущјэм и кјэухыу республикэм СпортымкІэ и министерствэм, Шэджэм районымрэ Щхьэлыкъуэ къуажэмрэ къабгъэдэкіыу спортсменхэм щіыхь тхылъхэмрэ саугъэт лъапІэхэмрэ иратащ.

Къызэхуэсахэм я ІэгуауэшхуэкІэ КъБР-м спортымкіэ и министр Хьэсанэ Ислъам Мэзыхьэ Резиуан иритыжащ Урысей Федерацэм дунейпсо класс зиІэ спортым и мастер бгъэхэјумрэ удостоверенэмрэ.

КЪЭХЪУН Бэч.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Редколлегием хэтхэр:

ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщІ-редактор), Ширдий Маринэ (унафэщІ-редактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, шамешеахШ.

Езыгъэтхахэр «Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учредителхэр).

КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ,

Лениным и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82;

АтІэкІум (э)

Хы ФІыціэм пэгъунэгъу мэзылъэ зэхэлъэдэжа иужькіэ, къагъэщіам зэ-**бгыщхьэхэм къыщежьэ Бэкъан (ціыху**- реджэри а жыіэкіэм къытехъукіагъэнущ.

ціыкіуитіыр щызэхэлъэдэжым деж гууа» псалъэм хуэзыхьхэми уарихьэліэ-

псалъэ зэхуэщхьэхуэхэу хэхутэ цІэрыІуэ Ковешников Владимир

(зэрынэры-

жылэми. Псым километр 66-рэ и зыгъакіуэри щыіэщ.

«джей»-уэ зэхэтщ, кlахэ кърагъэкlыр «бгъэжь

секретариатым - 42-22-66. КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкIэ-42-57-59; шэнхабзэмкIэ-42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; хъыбарыщІэхэмрэ спортымкІэ - 42-22-88, 42-60-53, 42-22-89; зэдзэкІакІуэхэм - 42-21-88; корректорхэм

42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41; сурэттеххэм -42-75-78, 42-63-64.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту шыткъым.

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщ Гэныгъэхэмк Гэ и управленэм. Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхушІапІэм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокІ «Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Дыщэк ГСоня, редактору Чэрим Марианнэ, корректорхэу Инэро-къуэ Азэмэт (1, 2-нэ нап.), Нэужьокъуэ Заирэ (3, 4-нэ нап.), корректорхэм я дэІэпыкъуэгъу Елмэс ФатІимэ. КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ Дол Маринэ, Мэлбахъуэ Анжелэ, сурэтхэм елэжьар Къарей Элинэщ.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ

Индексыр П 5894 • Тираж 1.841 • Заказ №2382